

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség:

Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen havonként egyszer.

Előfizetési ár: egész évre 2 frt, fél évre 1 frt. Egyes szám ára 20 kr.

Kiadóhivatal:

Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák Budapesten.

- I. kerület (Vár).
- M. kir. Államnyomda**
Nándor-tér 1.
- Magy. kir. tud. egyetemi nyomda**
Iskola-tér 3.
- II. kerület (Viziváros).
- Bagó M. és Fia**
Ponty-utca 4.
- Heisler Jaroslav**
Várkert-rakpart 1.
- Müller K. (Münster K.)**
Albrecht-út 3—5.
- III. kerület (Ó-Buda).
- Bartalits Imre**
Remete-hegy.
- Bichler I.**
Kiskorona-utca 15.
- Wimmer Márton**
Serfőző-utca 10.
- IV. kerület (Belváros).
- Anglo-nyomda**
Molnár-utca 24.
- Barcza József**
Lipót-utca 30.
- Belvárosi könyvnyomda**
(tul. Varga E. és Grósz B.)
Lipót-utca 43.
- Buschmann Ferenc**
Koronaherczeg-utca 8.
- Feldmann Mór**
Károly-körút 20.
- Franklin-Társulat magy. irod. int. és könyvny.**
Egyetem-utca 4.
- Goszler Gyula**
Aranykéz-utca 1.
- Hunyadi Mátyás, irod. és könyvnyomda-intézet**
Zöldfa-utca 43.
- Langer Ede és Fia**
Zsibáros-utca 1.
- M. kir. posta- és távirdeigazgatóság könyvny.**
Főposta-épület.
- Mercur kő- és könyvnyomda**
Keeskeméti-utca 5.
- Nagy Sándor**
Papnövelde-utca 8.
- Id. Poldini Ede és Társa**
Mária Valéria-utca 5.
- Róth József**
Ujvilág-utca 6.
- Singer Lipót**
Károly-körút 24.
- Süsz Dávid**
Molnár-utca 37—39.
- Székesfővárosi házi ny.**
Lipót-utca 32.
- Ullmann József**
Régi posta-utca 4.
- Várnai Fülöp**
Régi posta-utca 3.
- Werböczy könyvny. r.-t.**
Vármegye-utca 11—13.
- Wodianer F. és Fiai**
Sarkantyús-utca 3.
- V. kerület (Lipótváros).
- Bendiner A.**
Arany János-utca 18.
- Czettel és Deutsch**
Bálvány-utca 12.
- Hamburger és Birkholz**
Nádor-utca 19.
- Hungária-könyvnyomda és kiadó-üzlet**
Váci-körút 34.
- Kálmán M. és Társa**
Vadász-utca 32.
- Kanitz C. és Fiai**
Vadász-utca 26.
- Károlyi György**
Kálmán-utca 5.
- Kaufmann József**
Arany János-utca 4.
- Kertész József**
Mária Valéria-utca 11.
- Kollmann Fülöp**
Arany János-utca 34.
- Légrády Testvérek**
Váci-körút 78.
- Lengyel Lipót**
Vadász-utca 35 a.
- Löv Ede**
Váci-körút 80.
- Márkus Samu**
Báthory-utca 20.
- Minerva kő- és könyvnyomda**
(tul. Gansl Zs.) Sas-u. 29.
- Magy. kir. postatakarék-pénztár nyomdája**
Széchenyi-utca 2.
- Orsz. központi községi nyomda-részvénytárs.**
Lipót-körút 22.
- Pallas, irod. és nyomdai részvénytársaság**
Kálmán-utca 2.
- Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság**
Hold-utca 7.
- Pesti Lloyd-társulat Könyvnyomdája**
Dorottya-utca 14.
- Pollák M. Miksa és Tsa**
Bálvány-utca 21.
- Preszburg Frigyes**
Arany János-utca 14.
- Schlesinger és Kleinberger**
Bálvány-utca 18.
- VI. ker. (Terézváros).
- Blau Albert fiókja**
Szerecsen-utca 38.
- Brózsza Ottó**
Váci-körút 17.
- Ehrnstein Mór**
Laudon-utca 4.
- Engel S. Zsigmond**
Vörösmarty-utca 56.
- Európa, irod. és nyomdai részv.-társaság**
Ó-utca 12.
- Feldmann Sámuel**
Dávid-utca 10.
- Fővárosi nyomda, vonalozó- és könyvkötő-részvénytársaság**
Podmaniczky-utca 39.
- Friedl és Krakauer**
Dalszínház-utca 10.
- Friedmann Á.**
Gyár-utca 54.
- Fuchs Samu és Társa**
Podmaniczky-utca 27.
- Galitzstein H.**
Hajós-utca 33—35.
- Gelléri és Székely**
Podmaniczky-utca 47.
- Gergely Miksa**
Lázár-utca 2.
- Glückselig M.**
Hunyady-tér 7.
- Goldschmidt Lipót**
Révay-utca 6.
- Gross és Grünhut**
Gyár-utca 32.
- Gutenberg-nyomda**
Gyár-utca 31.
- Herrman Ignác**
Laudon-utca 10.
- Hornyánszky Viktor**
cs. és kir. udvari könyvnyomda,
Aradi-utca 14.
- Hunnia könyvnyomda**
Teréz-körút 3.
- Jurmányi Samu**
Desseffy-utca 47.
- Kassino Jakab**
Király-utca 26.
- Klauber Ignác**
Új-utca 6.
- Korvin Testvérek**
Révay-utca 14.
- Kosmos műintézet, kő- és könyvnyomda r.-t.**
Aradi-utca 8.
- Közművelődés, irod. és nyomdai intézet**
Izabella-utca 70.
- Kunosi Vilmos és Fia**
Teréz-körút 38.
- Löbl Dávid**
Andrássy-út 19. és Szerecsen-utca 22—26.
- Luszt Sándor**
Gyár-utca 50.
- M. kir. államvasutak menetjegy-nyomdája**
Csengery-utca 33.
- Manswirth Lipót**
Podmaniczky-utca 5.
- Markovits és Garai**
Lázár-utca 13.
- Muskát Béla**
Teréz-körút 27.
- Nagel István**
Vörösmarty-utca 17.
- Neumayer Ede**
Szerecsen-utca 35.
- Orsz. ügyvédi nyomda mint szövetség**
Uj-utca 3.
- Pollák Jakab**
Aradi-utca 19.
- Pollacsek Mór**
Ó-utca 38.
- Posner K. Lajos és Fia**
Csengery-utca 31.
- Pscherhofer Vilmos**
Podmaniczky-utca 15.
- Quittner József**
Szerecsen-utca 1.
- Radó Izor**
Váci-körút 1.
- Rand és Hirsch**
Podmaniczky-utca 43.
- Rigler József Ede r.-t.**
Rózsa-utca 55.
- Roth és Krausz**
Vasvári Pál-utca 9.
- Schlänger Testvérek**
Desseffy-utca 18.
- Schliesser Henrik**
Király-utca 10.
- Schmelcz és Schillinger**
Csengery-utca 51.
- Schmidl H.**
Szerecsen-utca 6.
- Wesselényi-nyomda**
Új-utca 37.
- VII. kerület (Erzsébetváros).
- Athenaeum, irodalmi és nyomdai részv.-társ.**
Kerepesi-út 54.
- Beck F.**
Valero-utca 12.
- Deutsch József**
Károly-körút 7.
- Eckstein Bernát és Fia**
Király-utca 47.
- Garai Mór**
Károly-körút 3.
- Goldfaden Márk**
Kninczy-utca 7.
- Hedvig S.**
Dohány-utca 12.
- Jäger T.**
Nyár-utca 12.
- Klein Samu**
Akácfa-utca 64.
- Löbl Mór**
Király-utca 27.
- Löblovitz Zsigmond**
Csömöri-út 54.
- Neuwald Illés**
Dohány-utca 44.
- Pannonia-nyomda**
Rombach-utca 8.
- Propper Leó**
Erzsébet-körút 35.
- Reich Ármin**
Dohány-utca 84.
- Rubin J.**
Király-utca 13.
- Spatz Henrik**
Dob-utca 55.
- Spitzer és Somogyi**
Klauzál-utca 91.
- Stern Péter**
Kazinczy-utca 35.
- Weisz Manó**
Csányi-utca 13.
- Wendt és Bergsmann**
Károly-körút 19.
- Zeisler M.**
István-tér 17.
- VIII. ker. (Józsefváros).
- Alkotmány-könyvny.**
Mária-utca 11.
- Budapesti Hirlap nyomd.**
Rökk Szilárd-utca 4.
- Özv. Fried Ignáczné**
József-utca 14.
- Fritz Ármin**
József-körút 9.
- Klein Vilmos**
Kerepesi-út 73.
- Kohn Simon**
József-körút 5.
- Schmidl H.**
Szerecsen-utca 6.
- Wesselényi-nyomda**
Új-utca 37.
- VII. kerület (Erzsébetváros).
- Athenaeum, irodalmi és nyomdai részv.-társ.**
Kerepesi-út 54.
- Beck F.**
Valero-utca 12.
- Deutsch József**
Károly-körút 7.
- Eckstein Bernát és Fia**
Király-utca 47.
- Garai Mór**
Károly-körút 3.
- Goldfaden Márk**
Kninczy-utca 7.
- Hedvig S.**
Dohány-utca 12.
- Jäger T.**
Nyár-utca 12.
- Klein Samu**
Akácfa-utca 64.
- Löbl Mór**
Király-utca 27.
- Löblovitz Zsigmond**
Csömöri-út 54.
- Neuwald Illés**
Dohány-utca 44.
- Országos Hirlap nyomd.**
József-körút 65.
- Rózsa Kálmán és neje**
Szentkirályi utca 30.
- Szent Gellért-nyomda (Valter E.)**
Práter-utca 44.
- Szent István-Társulat nyomdája**
Szentkirályi-utca 28.
- Szent László-nyomda**
Rökk Szilárd-utca 28.
- Széchenyi-nyomda**
József-utca 45.
- Weissenberg Ármin**
József-körút 28.
- IX. ker. (Ferencváros).
- Engelmann Mór**
Vámház-körút 15.
- Pátia-nyomda részvénytársaság**
Üllői-út 25.
- Vasvári Lajos**
Üllői-út 41.
- X. kerület (Kőbánya).
- Első kőbányai könyvny.**
Jászberényi-út 1.

Könyvnyomdák a vidéken.

- Abauj-Szántó**
Baksy Barna.
- Abauj-Szepsi**
Vongrey Gusztáv.
- Abrudbánya**
Róth Ferencz.
- Ada**
Berger L.
- Alsó-Kubin**
Trnkóczy József.
- Alsó-Lendva**
Balkányi Ernő.
- Apatin**
Szavadill József.
- Arad**
Aradi nyomda-részvénytársaság.
Bloch H.
Első aradi amerikai gyors-sajtó-nyomda (tul.: Kerpich Zsigmond).
Gör. kel. egyházmegyei nyomda.
Gyulai István.
Lengyel Lipót.
Muskát Miksa.
Tribuna Poporului r.-t. nyomdája.
Réthy Lipót és Fia.
- Aranyos-Maróth**
»Dőcezi-nyomda (tulajd.: Némedi László).
- Aszód**
Magyar kir. javító-intézet nyomdája.
- Bács-Kula**
Berkovits Márk.
- Bács-Topolya**
Wilhelm Miksa.
- Baja**
Kazal J.
Kollár Antal.
Nánay Lajos.
Streinz Gyuláné.
- Balassa-Gyarmat**
Halyák István.
Tokay Lajos.
- Balászfalva**
Gör. kath. püspöki nyomda.
- Bánffy-Hunyad**
Ábrahám Mór.
- Barcs**
Skríbanek N.
- Baróth**
Mizsúr Ádám.
- Bártfa**
Blayer M.
- Békés**
Báró Drechsel Géza.
Povázsay László.
- Békés-Csaba**
Corvina-ny. (Szihelszky József).
Lepage Lajos.
Povázsay testvérek.
- Belényes**
Süssmann Lázár.
- Beregszász**
Haladás-könyvnyomda (tul.: Juhász Piroksa).
Engel Jenő.
- Beszterce**
Botschar Tivadar.
Csallner Károly.
- Besztercebánya**
Machold F.
Sonnenfeld Mór.
- Bicske**
Lederer Hermann.
- Bonyhád**
Raubitschek Izor.
Simon Károly.
- Brassó**
Brassói Lapok nyomdája (tulajd.: Grünfeld R.).
Csurcu és társa.
Gótt János Fia.
Herz és Társa
- Muresianu Aurél.
Schlandt G.
- Breznóbánya**
Kreisler J.
- Buziás**
Ullmann F.
- Csáköva**
Chudy Testvérek.
- Csáktornya**
Fischel Fülöp.
- Csikszereda**
Györgyjakab Márton.
Létz János.
- Csongrád**
Tiszavidék nyomdája (tulajd.: Silber Jánosné).
Weisz Márk.
- Csorna**
Neumann Samu.
- Csurgó**
Vágó Gyula.
- Czegléd**
Nagy Elek
Sebhők Béla.
- Debreczen**
Csoknai nyomda- és kiadó-részvénytársaság.
Hoffmann és Kronovitz.
Kutasi Imre.
László Albert.
Pongrácz Géza.
Városi nyomda.
- Deés**
Demeter és Kiss.
Goldstein Jakab.
- Detta**
Heldenwanger és Ullmann.
- Déva**
Hirsch Adolf.
Kroll Gyula.
- Devecser**
Rosenberg Zsigmond.
- Dicső-Szent-Márton**
Hirsch Mór.
- Ditró**
Ditró és Szárhegy községek nyomdája.
- Dombóvár**
Dombóvári könyvnyomda (tulajd.: Bruck Sándor).
- Dunaölvár**
Schwarz Manó.
- Duna-Szerdahely**
Adler Netti.
Goldstein Józsuá.
- Eger**
Baross-nyomda (tulajd.: Paunz S.).
Egri könyvny. részv.-társ.
Érseki lyceumi nyomda.
Löw Sámuel.
- Enying**
Politzer Jenő.
- Eperjes**
Kósch Árpád.
Pannonia-nyomda (tulajdonos: Kahn Mór).
Stamberger Lajos.
- Érsekújvár**
Kohn Samu.
Winter Zsigmond.
- Ér-Mihályfalva**
Beck Adolf.
- Erzsébetfalva**
Mártonfi L.
Matkovich Aladár.
- Erzsébetváros**
Kotzauer D.
- Esztergom**
Buzárovits Gusztáv.
»Hunnia« könyvnyomda (tul.: Gerenday József).
- Laiszky János.
Tábor Adolf.
- Fehértemplom**
Kuhn Péter.
Wunder J.
- Felső-Eőr**
Schodisch Lajos.
- Fertő-Nezsider**
Horváth B.
- Fiume**
Battara P.
Chiuzre & Co.
Jerouscheg G.
Mohovich Emidio
Unió könyvnyomdai műintézet (tulajdonos: Hegyi Jenő).
- Fogarás**
Thierfeld Lipót.
- Galánta**
Első galántai könyvny.
- Galgóc**
Szold Jakab.
Sternér Adolf.
- Gyergyó-Szent-Miklós**
Létz János
Szabó Testvérek.
- Gyoma**
Kner Izidor.
- Gyöngyös**
Herzog Á. E.
Kovács és társa.
Schimmerling Dávid.
- Gyöng**
Engel József.
- Győr**
Fischer István és F. utóda
Nitsmann József.
Győregyházmegyei könyvnyomda.
Pannonia-könyvnyomda (tul.: Szávay és Raab).
Surányi János.
- Győr-Sziget**
Gross G. és társa.
- Gyula**
Corvina-nyomda.
Dobay János.
- Gyulafehérvár**
Püspöki lyc. nyomda (bérlo: Papp György).
VOLT B.
- Hajdú-Böszörmény**
Szabó Ferenczné.
- Hajdú-Nánás**
Bartha Imre.
- Hajdú-Szoboszló**
Plón Gyula.
- Halas**
Práger Ferencz.
- Hátszeg**
Triznyai István.
- Hatvan**
Hoffmann J. L.
- Hódmező-Vásárhely**
Hódmezővásárhelyi nyomda és kiadó r.-t.
Lévai Fülöp.
Vásárhely és Vidéke nyomdája.
- Holics**
Hotascha J.
- Homonna**
Waller S.
- Huszt**
Mermelstein Fülöp.
- Igló**
Schmidt József.
Tátra-könyvnyomda (tul.: Stein Ignác).
- Ipolyság**
Neumann Jakab.
- Jászberény**
Brünauer Adolf és Társa.
Kaczvinszky Zoltán.
- Kalocsa**
Juresó és társa
Werner Ferencz.
- Kaposvár**
Gerő Zsigmond.
Hagelmann Károly.
Özv. Jancsovic Gyuláné.
Kéthelyi Miksa.
- Kapuvár**
Buxbaum József.
- Karánsebes**
Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája.
Fleissig Lipót.
- Karczag**
Szódi S.
- Kassa**
Grosz Soma.
Ifj. Nauer Henrik.
Ries Lajos.
Werfer Károly.
- Kecskemét**
Fekete Mihály.
Ottinger Ede.
Steiner Mihály.
Sziládi László.
Tóth László.
- Késmárk**
D. Altmann Dávid.
Sauter Pál.
- Keszthely**
Farkas János.
Nádai Ignác.
Sujánszky József.
- Kézdi-Vásárhely**
Ifj. Jancsó Mózes.
- Király-Helmecc**
Klein József.
- Kisbér**
Haftl Kálmán.
- Kis-Czell**
Menyhárt Julia.
- Kis-Kőrös**
Kalisch Ignác.
- Kis-Kún-Félegyháza**
Feuer Illés.
Vesszősi József.
- Kis-Marton**
Dick Ede.
- Kis-Pest**
Fischhof Henrik.
- Kisújszállás**
Szekeres József.
- Kis-Várda**
Berger Ignác.
Ifj. Klein Gyula.
- Kolozsvár**
Boskovics József.
Ellenzék nyomdája.
(tul.: Magyar Mihály).
Gámán János örököse.
Gombos Ferencz.
Magyar Polgár nyomdája.
(tul.: Ajtay K. Albert).
Polecz Albert.
Zobácz Ferencz.
- Komárom**
Freisinger Mór.
Hacker Richárd.
Rónai Frigyes.
Schönwald Tivadar.
Spitzer Sándor.
Szénássy I.
- Körmend**
Körmendi könyvnyomda-részvénytársaság.
- Körmöczbánya**
Joerges A. özv. és Fia.
- Korpona**
Korpona és Vidéke nyomdája.
- Kőszeg**
Feigl Frigyes és Gyula.
- Kún-Szent-Márton**
Csanády József.
- Kún-Szent-Miklós**
Özv. Bors Károlyné.
- Lajta-Szent-Miklós**
Fleischmann Ignác.
- Léva**
Dukesz Lipót.
Nyitrai és Társa.
- Lippa**
Máhr Emil.
Zách József.
- Liptó-Szent-Miklós**
Steier Izidor.
- Lőcse**
Reisz Tivadar József.
- Losoncz**
Kármán-könyvnyomda.
Losonczy Sándor.
Roth Simon.
- Lugos**
Traunfellner Károly.
Virányi János.
Weisz Sziklai.
- Magyar-Ovár**
Czéh Lajos.
- Makó**
Gaál László.
Neumann József.
- Malaczká**
Wiesner Alfréd.
- Maros-Ludas**
Glück József.
- Máramaros-Sziget**
Blumenfeld és Dávid.
Mayer és Berger.
Részvénytomda.
Wider Mendel Fia.
- Maros-Vásárhely**
Adi Árpád.
Ev. ref. collegium-nyomda (bérlo: Sztupjár István).
Grün Vilmos.
- Mátészalka**
Weisz Zsigmond.
- Medgyes**
Reissenberg G. A.
- Mezőkövesd**
Balázs Ferencz.
- Mezőtúr**
Dolesch Géza.
Gyikó Károly.
- Miava**
?
- Mindszent**
Weisz Ignác.
- Miskolcz**
Forster, Wesselényi és Társai.
Stamberger Bernát.
Wagner és Szelényi.
- Módos**
Staitz György.
- Mohács**
Bland János.
Rosenthal Márk.
- Moór**
?
- Mosony**
Grünfeld Ignác.
- Munkács**
Blayer Ábrahám
Grünstein Mór.
Kohn és Klein.
Kroó Hugó.
- Nagy-Atád**
Grünsberger Antal.
- Nagy-Bánya**
Molnár Mihály.

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN HAVONKÉNT EGYSZER

Emőkei Emich Gusztáv.

Igazán jóleső meleg érzést kelt bennünk mindenkor, ha a folytartató munkában szerzett érdemeiket valaki méltányolni és elismerni tudja és kétszeresen jól esik ez nekünk akkor, ha ezeket az érdemeiket nemcsak egyedül a velünk vagy mellettünk működő embertársaink tudják méltányolni, hanem feléje fordul és érdeme szerint kiemeli őt soraink közül a királyi kegyelemnek megnyilatkozó elismerése is.

Hívégre is ritkán, van nekünk alkalmunk arra, hogy dicsekedve emlékezhessünk meg a velünk együtt működő ésszakmánkat művelő férfiak királyi kitüntetéséről, mely királyi kitüntetés fényéből közvetve reánk, nyomdászokra is esik egy-egy kissugár, hiszen hozzá vagyunk szokva ahhoz, hogy teljes odaadással és legjobb tudásunkkal csak arra törekedjünk, hogy azt a helyet, melyet számunkra a sors kijelölt, lehetőleg megelégedésre be is töltsük és hivatásunk bevégeztével észrevétlenül tűnjünk el az élet színpadáról; azért örömmel ragadjuk meg az alkalmat, mikor egy olyan jelesünket éri a megnyilatkozó királyi kegy, mint kinek a nevét cikkünk élére tettük, ki vér a mi vérünkéből és a ki a szó teljesen szigorú értelmében, a mellett, hogy európai műveltségű egyetemi képzettségű közigazda és természetbúvár, alaposan képzett kitünő szakember is, kinek érzéke van minden nemes és minden szép iránt és a ki erős akarattal föléje tud emelkedni a mindennapiasságnak csak azért, hogy alkosson és létrehozson olyan műveket, melyekben minden nemesen gondolkodó ember örömét és gyönyörűségét lelheti.

A Grafikai Szemle februári számában már röviden megemlékeztünk arról a kitüntetésről, mely *emőkei Emich Gusztávot*, az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat vezérigazgatóját és a budapesti nyomdafőnökök egyesületének elnökét érte akkor, mikor neki a király

a *magyar udvari tanácsosi* méltóságot adományozta. Nem akarjuk ezt a kedvező alkalmat elmulni hagyni a nélkül, hogy Emich Gusztáv életéről és működéséről elmondjuk azokat az adatokat, melyek bennünket nyomdászokat érdekelnek.

Emőkei Emich Gusztáv, a hasonló nevű volt nyomdatulajdonos és könyvkereskedő fia, született Pesten, 1843. márczius 5-én. Középiskolai tanulmányait részben a piaristáknál, részben pedig az akkor hírneves Szőnyi-féle magán nevelőintézetben elvégezve, a trieszti cs. kir.

haditengerészeti akadémiára ment, melyből való kilépése után 1858. végén visszatért Pestre folytatni egyetemi tanulmányait. E mellett azonban teljes odaadással igyekezett elsajátítani a nyomdászati ismereteket is, melyekben atyja nyomdájában *Urschitz Jakab* szakavatott vezetése mellett rövid idő alatt igen szép haladást tett. A szekrénynél első munkája Petőfi Sándor költeményeinek szedése volt. Egy évi gyakornokoskodás után külföldre ment folytatni egyetemi tanulmányait, de a nyomdászat ott is mindenütt kedvenc foglalkozása maradt. A hatvanas évek elején egy évig Bécsben hallgatott jogot és filozófiát, de a mellett Bécs akkor leghíresebb könyvkiadóvállalatánál, a *Gerold és fia* cégénél mint voluntőr elsajátította a könyvkiadás és könyvkereskedés gyakorlati ismereteit.

Egy év után Lipcsébe ment az ottani egyetemre, de a nyomdászathoz ott is hű maradt és Lipcse legelső nyomdai műintézetében: a *Giesecke és Devrient* cégénél voluntörösködött, hová akkor a hírneves stuttgarti Cotta-cég utóda, *báró Cotta Bernát* és a hannoverai udvari könyvnyomdász, *Jänecke* fia is bejáratosak voltak. Innen kiképzése gyarapítása végett Párisba ment, de nyomdászati tanulmányait ott is folytatta *Jules Clay* (jelenleg *Quantin*) nyomdai műintézetében, megszerezve magának mindazokat az ismereteket, melyekre egy alaposan képzett nyomdásznak és üzletembernek szüksége van. Párisból

Londonba ment és a hatvanas évek derekán tért vissza Pestre, hogy itt atyjának segélyére legyen az üzlet vezetésében. 1865-ben mint czégtárs belépett atyja üzletébe. 1868-ban az egész üzlet az akkor alakult Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat tulajdonába men-
vén át, Emich Gusztáv államszolgálatba lépett és fogalmazó lett a földművelésügyi miniszteriumban, majd később titkárrá lépett elő és osztályvezető lett ugyanott. 1872-ben kilépett az állam szolgálatából és mint magánember a gazdálkodásnak és kertészkedésnek szentelte minden idejét; azonban még így sem vonta magát teljesen vissza a közéletől, mert több nemzetközi kongresszuson képviselte Magyarországot mint ő Felsege által kinevezett teljhatalmú képviselő és megbízott; így az 1881-iki berni nemzetközi filloxeraügyi kongresszuson stb. Az Athenaeumnak megalakulása óta igazgatósági tagja volt. 1884-ben a szászvárosi választókerület országgyűlési képviselőjévé választotta meg, mely kerület részéről Emich iránt az 1887-iki választásoknál is egyhangúlag történt megválasztás alakjában nyilatkozott meg a bizalom. A képviselőháznak 1891-ig volt tagja és mint a közigazgatási bizottság előadója, valamint a delegációknak is rendes tagja, igen hasznosan működött közre a képviselőház tárgyalásaiban. A közélet terén kifejtett sikeres működése és tevékenysége nem maradhatott észrevétlenül és ő Felsege a király figyelme gyakrabban is fordult feléje különféle kitüntetések alakjában. Megkapta a cs. és kir. asztalnoki méltóságot, tulajdonosa lett a Ferencz József-rend középkeresztjének, a III. oszt. vaskorona-rendnek és még számos külföldi rendjelnek is.

1891-ben az Athenaeum igazgatósága felszólítására elvállalta az intézet vezetését és mint vezérigazgató állt annak élére.

Lehet mondanı, hogy csak ez idõtõl számíthatni az Athenaeumot azok közé az intézetek közé, a melyek minden tekintetben megfelelnek a hozzájuk fűzött várokozásoknak. Ez idõtõl kezdõdik az intézet fénykora és ez idõtõl kezdve haladt rohamosan a cél felé, hogy ma a monarchia egyik legelső rangú mûintézetévé vált, mely csakis úgy volt lehetséges, hogy vezérlo emberében megvolt a tudás, megvolt az érzék és megvolt az erkölcsi bátorság szembeszállni minden elõítélettel akkor, mikor arról volt szó, hogy egy részvénytársulatnak nemcsak az a feladata, hogy dús osztalékkal szolgáljon a részvényeseknek, hanem egy magasabb cél is kell hogy szolgáljon: az irodalmat, a tudományt, a közművelõdést és a józólést.

Vezérigazgatósága kezdetén azonnal intézkedett, hogy az intézet megszabaduljon a régi maradi szellemtõl és igyekezzék helyét és hitását úgy betölteni, a mint az egy mûintézethez méltó. Legelső nagyszabású vállalkozása az Athenaeum Kézi Lexikona volt, mely két hatalmas kötetben rövid idõ alatt 20.000 példányban terjedt el az olvasó magyar közönség között. Emich igazgató honosította meg az Athenaeumnál a füzetes kiadásokat, melynek segélyével eddig még nem is remélt eredményeket sikerült az intézetnek elérnie. A Lexikont rövid idõközben követte egy másik monumentális alkotás: a Képes Magyar Irodalomtörténet két vaskos kötetben, mely 1895. elején lett teljes és daczára a nagy példányszámnak, melyben nyomva lett, az első

kiadás teljesen elfogyott, úgy, hogy most már példányok sem kaphatók belõle és a második kiadás van sajtó alatt. De mindezeket a vállalatokat messze túlhaladja az a korszakot alkotó mû, mely az ezredéves ünnepélyek alkalmából indult meg és ma már teljesen befejezve fekszik az olvasó és érdeklõdõ magyar közönség elõtt 20.000-nél több példányban: a Magyar Nemzet Története 10 kötetben körülbelül 3000 szövegképpel és 400 mûmelléklettel. Ha meggondoljuk, hogy csak a szerzõknek és szerkesztõnek tiszteletdíjak fejében közel 30.000 forintot fizetett ki az intézet és a rajzoló mûvészeknek és horganyedzõknek pedig felül 60.000 forinton, úgy fogalmat alkothatunk magunknak, minõ nagyszabású vállalkozás az és minõ erélyre volt szükség, hogy az meg is valósuljon.

Ha még figyelembe vesszük azokat az egész könyvtárat alkotó díszmûveket, szépirodalmi mûveket és tudományos könyveket, mik Emich igazgatása alatt kerültek ki az Athenaeum sajtói alól, úgy lehetetlen elismeréssel ne adózni annak a zsenialitásnak, mit Emichben bír az intézet.

Azonban reánk nyomdászokra mégis csak az bir legnagyobb fontossággal, hogy Emich Gusztáv igazgatónak köszönhetõ, hogy az Athenaeum az elmúlt évben egy oly nagyszabású és még a legkényesebb izlésnek, a legszélsebb egészségügyi követelményeknek is megfelelő telepet létesített, melynek csodájára járnak úgy az ahhoz értõ szakemberek, mint a legelõkelõbb iparosaink és közéletünk kitünõségei.

Az intézet üzletkörét tetemesen kiszélesítette és az üzletágakat megszorította. Az eddig csak könyvnyomdászattal és könyvkiadással foglalkozó társulat üzemkörébe vonta a könyvnyomdászat mellé még a könyvnyomdászatot, a fénynyomást és réznyomást is és a legkényesebb igényeknek megfelelő könyvkötészetet rendeztetett be. A régi betüöntõdét is ujonnan rendeztette be stb. Úgy, hogy az intézet most abban a helyzetben van, hogy képes a papirgyártáson kívül a könyvvelõállítás minden munkáját egészen maga elvégezni.

Egy teljesen kõtõl és vasból épült háromemeletes gyárépületben van elhelyezve: a magas földszinten a nagy gépterem 17 nagy gyorssajtóval, a papir- és nyomtatvány-kezelés három kézi simító sajtóval, egy hidraulikus simító sajtóval és egy Krause-féle hathengeres kalanderrel és a hirtlapexpedició; az elsõ emeleten a könyvnyomdai kis gépterem öt gyorssajtóval, négy tégelynyomású sajtóval, két kézi sajtóval, egy szatinírozó géppel és egyéb segédgépekkel, a könyvnyomdai gépterem három nagy gyorssajtóval, egy fénynyomdai gyorssajtóval, négy litografiai kézi sajtóval és négy réznyomó sajtóval, egy bronziró géppel stb., a könyvkiadóhivatal óriási nagy kézi raktára; a második emeleten a nagy szedõterem, akczi denszsedõ-terem, a betúraktár, a Budapesti Közlöny egészen elkülönített szedõterme és a könyvkötészet teljesen ujonnan berendezve; a harmadik emeleten pedig vannak az ujságszedõk, a hetilapok és folyóiratok, a klisé-raktár, a betüöntõde és a tömöntõde, és a könyvnyomdai rajzolóterem; a tüzmentes padláson pedig a könyvkiadóhivatal nyers nyomtatvány-raktára és a könyvkötészet hajtogatóhelyiségei vannak. Az alagsorban van a párját ritkító nagy papirraktár, a köcsiszoló,

a nyomtatvány-raktár és a különféle műhelyek:asztalos-műhely, gépműhely, hengeröntő és festékraktár és a villamos kapcsoló-terem. A pinczét a fűtőkazánok, szénraktár, hulladék-kamarák és más egyéb helyiségek foglalják el. Az udvar alatt vannak a körfoigó-gépek és a tömöntöde helyiségei. Az egész villamos hajtóerőre és villamos világításra van berendezve és a házi telefonnak 32 állomása van fölszerelve. Külön épületben vannak elhelyezve az irodák, a szerkesztőségek és az igazgatóság.

Hogy ez mind megvalósult és hogy így valósult meg: az csak egyedül és kizárólag Emich igazgató érdeme és előttünk egy cseppet sem veszt értékéből az ötlet ért királyi kitüntetés még akkor sem, ha olvassuk, hogy a »közgazdaság terén szerzett érdemei elismerésül érte ötlet az, mert közvetve a közgazdaságot is szolgálja az intézet, melynek élén áll, ámbár első sorban és főképen az ipart és a közművelődést van hivatva hatalmas lépésekkel előbbre vinni. Jobb szerettük volna, ha e téren elért sikerei címén aratta volna a nagyon is megérdemelt elismerést és kitüntetést. De ha ez most nem történt meg, mi azt hisszük, hogy az csak késik.

—y —z.

A cinkmaratás.

(Kemigrafia, fotocinkhografia, autotipia.)

(Folytatás.)

A maratás.

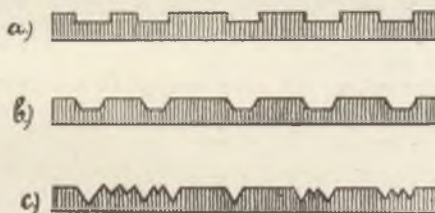
Az előbb leirtak pontos kivitele után a lemez maratásra kész, csakhogy előbb gondoskodnunk kell arról, hogy ne csak a rajz felülete, hanem a maratás által képződő mélyedések oldalai is védve legyenek az elmaratástól. E célból két rész lisztfinomságúvá tört aszfaltot és egy rész ugyanilyen világos gyantaport összekeverünk és egy darab muszlinbe téve, azt zacskó-alakban összefogjuk s rászitáljuk a lemezre; itt aztán egy puha, hosszú szőrű ecsettel ide-oda addig sepergetjük, míg az a rajz minden vonalát jól belepí. Ha ez megtörtént, az ecsettel tisztára leporoljuk a lemezt, úgy, hogy az aszfalt-porból egy porszem se maradjon a be nem rajzolt felületen, aztán borszesz- vagy gázláng fölé tartva a lemezt, azt gyöngén, míg kezünk állja a lemez melegségét, megmelegítjük és lehűlni egy sima köre helyezzük.

A megmelegítésnél ügyelni kell arra, hogy a meleg lehetőleg egyszerre terjedjen el az egész lemezen, éppen ezért a láng fölé tartott lemezt a melegítés tartama alatt *folyton mozgásban kell tartani*. A megmelegítés után azért kell mindenkor sima (litografiai) köre helyezni a lemezt, mert az melegítés közben többé-kevésbé elgörbül, a sima hideg kövön pedig magától kiegyenesedik.

Midőn a lemez teljesen lehült, borszeszben feloldott sellakkal (egy rész sellakk négy rész erős borszeszben feloldva) bevonjuk a hátát, széleit és rajzfelületét is, a rajztól köröskörül $\frac{1}{4}$ cm. távolságban, hogy a maratástól ezek óva legyenek és míg a sellak megszárad a lemezen, előkészítjük a maró-fürdőt.

Egy porcellán vagy emaillozott pléh-lavorba annyi eső- vagy folyóvizet öntünk, hogy az a beléhelyezendő lemezt legfeljebb egy cm. magasságban fedje, ebbe 10—15 csepp salétromsavat csepegtetve (vagyis a víz mennyiségéhez mérten annyit, hogy belemártott ujjunkat nyelvünk hegyéhez értetve, alig érezhető savanyú ízt érzleljünk), beléhelyezzük a lemezt és *folyton lóbálva* a lavort, öt-hat percig fürdetjük benne. Ez idő eltelte után a lemezt kiemeljük a fürdőből, tiszta vízzel alaposan lemossuk, begummizzuk, *levegőn* megszáritjuk, aszfalttal beporozzuk, letakarítjuk, megmelegítjük annyira, hogy az aszfalt olvadásba jöjjön rajta, lehűtjük, a fürdőt 8—10 csöpp salétromsavval megerősítjük és beléhelyezve a lemezt, ismét 5—15 percig fürdetjük. Ezt az eljárást minden részletében még egyszer ismételjük.

Ha az első edzés után a lemezt nagyító üveggel megvizsgáljuk, úgy találjuk, hogy a maratás egyenes, függőleges vonalakban kezd lefelé terjedni, mint az alábbi ábrán a)-val jelölt metszet feltünteti, a második edzés után már a vonalak alsó része szűkülni kezd (l. b) metszet), a harmadik és különösen a további kezelés után pedig minél kisebb a rajzvonalak közti üres tér, annál jobban, illetőleg hamarabb összekapcsolódnak a mélyedések (l. c) metszet) és aszfalttal, meg festékekkel teljesen befedődnek. Ez a maratást végző nyomdászt, a kinek tudnia kell, hogy egy nyomásra alkalmas lemeznek milyen mélynek kell lenni bizonyos térségen, hogy az ne piszkoljon, nem aggaszthatja, hanem inkább arról győzi meg, hogy a munka jól, szabályszerűen indul és hogy most már bővebben lehet és kell a fedőanyagokat használni.

Ez okból a harmadik maratás után ismét behengereljük a lemezt úgy, mint először, azaz: bevonjuk a foszfor-savval kevert gummi-oldattal, megszáritjuk, vízzel lemossuk, a felesleges vizet szivacsoslat felitatjuk és a még nedves lemezt litografiai festékekkel (de nem átnyomó-festékekkel) gyorsan, míg a lemez meg nem szárad, behengereljük. Az első behengerelésnél figyelembe ajánlott óvatosságot itt is be kell tartani.

A behengerelés után ismét beporozzuk, megmelegítjük, lehűtjük és a fürdőt salétromsavval annyira erősítve, hogy *érezhetően savanyú legyen*, 8—10 percig fürdetjük benne a lemezt, aztán kiveszszük, lemossuk, gummizzuk, ismét behengereljük, három rész tiszta kőnyomdai festék, $\frac{1}{4}$ rész faggyú és $\frac{1}{8}$ rész viaszból álló festékekkel. E festéket persze előre készítjük el olyformán, hogy a viaszt és faggyút egy cserépedényben felolvasztjuk, hozzáteszszük a festéket és folytonos kavarással közben addig melegítjük, míg jól összevegyülnek.

A behengerelés után, *levegőn* megszáritva a lemezt, ismét beporozzuk, jól megmelegítjük, lehűtjük és hús rész víz, egy rész salétromsavból készített teljesen új fürdőben 10 percig fürdetjük

E maratás után a lemezben körülbelül egy milliméternyi mélyedésnek és a sötétebb, sűrűbben vonalzott helyeken a festék és aszfaltnak teljesen összefolyva kell előtűnni; ha mégis némely helyen, melyről tudjuk, hogy a nyomáshoz az egy milliméternyi mélyedés teljesen elég, ez nem történt volna meg, de azokon a helyeken is, hol a festék és aszfalt már teljesen befedte a rajz finomabb részleteit, bevonjuk 125 gr. aszfaltlakk és 10 gr. viaszból készített festékkel, de nem a hengerrel, hanem egy kis ecsettel, úgy, hogy nemcsak a rajz felülete, hanem a vonalak szélei is teljesen fedve legyenek. Aztán megmelegítjük a lemezt és megfigyeljük, hogy a lakk mint terjed el a rajzon. Ennek úgy kell folyni, mint az olajnak és minden vonalközött, a nagyobb mélyedések szélein is lefolyva, azokat teljesen befedni. Lehűtés után, most már utoljára, aszfalttal beporozzuk, még egyszer megmelegítjük és lehűtjük.

Ennek az erős befedésnek az a célja, hogy a nagyobb mélyedések minél gyorsabb kimaratása céljából használandó erős savas fürdőben a rajzot az elmaratástól óvjuk.

Most egy rész sósav, négy rész víz és $\frac{1}{4}$ rész salétromsavból álló teljesen új fürdőt készítünk, melybe a lemezt behelyezve addig hagyjuk ott, míg a buborékok, melyek kezdetben erősen fejlődnek a fürdőben, teljesen megszűnnek, aztán leöntjük róla a savat, vízzel leöblítjük és az előbb használt összetételekből új fürdőt készítve, addig fürdetjük benne a lemezt, míg a szükséges mélységet elérjük. Ha ez az eset beállt, kivesszük a lemezt, vízzel leöblítjük, erős kefével terpentinnel teljesen tisztára lemoszuk, száraz ronggyal letöröljük és megvizsgáljuk, vajjon a maratás alkalmával nem képződtek-e a rajzvonallakkal párhuzamos, de valamivel alacsonyabb vonalak, élek, melyek különösen erős nyomásnál szintén előtűnhetnek és a képnek piszkos külsőt kölcsönözhetnek.

Ha ilyen eset áll elő, akkor a lemezt még egy utánvagyis tisztító-maratásnak kell alávetni, mi úgy történik, hogy egy kissé puha hengert bevonunk tiszta litografiai festékkel és azzal a letisztított lemezt behengereljük, ügyelve arra, hogy a kép minden vonala vegyen fel festéket. Aszfalttal beporozzuk, gyöngén, hogy az aszfalt éppen csak ragadjon, megmelegítjük és egy rész sav, húsz rész vízből álló fürdőbe helyezük, honnan egy percz múltán kivéve, megvizsgáljuk, hogy az elmaratandó éles élek letompultak-e? A mint ez az eset beáll, kivesszük a fürdőből, alaposan lemoszuk és zsíros festékkel¹ behengerelve, beporozzuk, megmelegítjük és ha a festék folyni kezd rajta, lehűlni köre helyezzük, aztán az előbbi fürdőben addig fürdetjük, míg az élek teljesen elmaródnak.

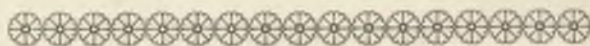
Midőn ez megtörtént, kivesszük a lemezt a fürdőből, leöblítjük vízzel, aztán terpentinnel lemoszuk róla a festéket, a felesleges széleket lombfűrészszel eltávolítjuk, a széleket reszelővel letompítjuk és fára folszegez-zük a most már nyomásra teljesen alkalmas klisé.

¹ E festéket következőképp állítjuk elő: $\frac{1}{4}$ kilo litografiai átnyomó-festéket $\frac{1}{4}$ kilo lenolaj-kenczével jól összekeverünk, aztán 30 gr. burgundi gyantát egy vasedényben, paráztűznél megolvasztva, folytonos kavarással hozzáteszünk 15 gr. tiszta pálma-olajat, aztán az előbb összekevert festéket és kenczét. Ezt jól összekeverve lehűlni hagyjuk. Használtnál a kövön egy kevés terpentinolajjal megfelelően elvékonyítjuk.

Az aszfalt-lakkal czinkre másolt rajzot ugyancsak az itt leirt eljárás szerint edzzük, azonban az ilyeneknél a festékes szivacsos való megerősítés, mint teljesen felesleges, elmarad és csak az első maratás után vesszük alkalmazásba a hengerelést s beporozást.

Ruzicska Gyula.

(Folytatása következik.)

Az autotopia nyomása.

Felolvasatott a Szakkör 1899. január 22-iki havi ülésén.

A könyvnyomtatás egyik legszebb és legnehezebb része az illusztrált munkák készítése. Minden gépmester tudja, hogy a legtöbb időt a képes munkák nyomása veszi igénybe; de tudja azt is, hogy ezzel bajlódunk a legtöbbet és a legtöbb nyomdában ezzel érnek el a legkevesebb eredményt.

Sok ága-boga is van az illusztráció-nyomásnak, a melyet alig ismert meg még tökéletesen valaki. A klisék készítmódja is folyton váltakozik, ma így, holnap úgy állítanak elő képeket. A régi, sokáig divatban volt fametszést ma már alig használják és majdnem mindig a fényképezés segítségével készült ábrázolatokkal kell dolgoznunk.

Ezek pedig sokfélék. Most azonban nem terjeszkedem ki ezek készítmódjára, csupán csak az autotipiáról való nyomásról akarok egyet-mást a saját tapasztalatom-ból elmondani.

Az autotopia nyomásához erős szerkezetű gép kell, nehogy az ahhoz szükséges erős nyomás káros behatással legyen a gép konstrukciójára. Közöséges gépeink, melyeket a gépgyárak többnyire illusztráció-nyomó gépek gyanánt szerepeltetnek és a melyek négy feladó-hengerrel bírnak, autotopia nyomására nem alkalmasak.

Csak a legutóbbi időben alkotnak gépgyáraink kényes illusztráció nyomására alkalmas gépeket és ebben az oroslánérdem főképp a régi s jó hírnek örvendő König és Bauer-gyárnak jutott korszakot alkotó gépeinek építésével, mely az eddigi régi szerkezetű gépeket minden tekintetben felülmúlja. E gépek főelőnyei az állványnak erősebb alakban való építése, a nyomóhenger tömörebb és térben nagyobb kivitele, a kocsinak négy pályában való járása, mely utóbbi egy darabban öntik és egy egészet képez. Ezek oly újítások, melyek az autotopia nyomásához multhatatlanul szükségesek és közvetlenül ebből a szempontból eredők is. A régi, már feledésbe ment asztaldörzsölésnek e téren ismét előkelő hely jutott a nevezett gépszerkezet festékművében. A kombinált henger (Cylinder) a festékműnek az asztaldörzsöléssel való összekötése következtében még a legkeményebb festéket is jó eredménnyel dolgozza fel.

Még a régi ívvezető-készülék is okot adott czélszerű újításra.

Az új gépeken a nyomott ív teljesen kíséri a nyomóhenger körforgását és csak abban a pillanatban, midőn az előbbi csendesen áll, fogja el egy ívfogórúd és vezeti a nyomott oldallal felfelé a kirakóhoz. Ebből természetszerűleg az következik, hogy az ívnek bepíz-kítása és a nyomás elmosódása a kirakón lévő pálczák által nem jöhet létre. A gépmester, kinek közöséges

gépen kell e munkáját végezni, ezt a hasznos újítást örömmel üdvözölheti.

Nagyon czélszerű még ezen a gépen az is, hogy a gépmester — a nélkül, hogy helyét elhagyná — a festékművet a kirakóasztaltól tetszés szerint szabályozhatja.

Rég elmúlt az az idő, mikor még csak tiszta rongyból való papírost használtak illusztrációkra való nyomáshoz. A szaporodó mennyiség, valamint a gyorsan olcsóbbodó papíros lehetővé tette a papirosnemnek kémiai úton való oly előállítását, mely e célra speciális műnyomópapírost hozott forgalomba. Így tehát művészies kivitelű autotipiák nyomásához közönséges papirosunk nem használható.

A jó papiros a kréta- és a műnyomópapírossal versenyezhet és azért finomabb munkák és autotipiák nyomásához műnyomópapírost használunk.

Különös figyelmet kell a gépmesternek fektetni a jó és ruganyos hengerekre. Jó és ruganyos hengerek nagyban emelik a festéknek fényét, míg ellenben kopott és túlszáraz hengerek a festéknek szürke és halovány színt kölcsönöznek a nyomott íven.

A kopott és használt hengereknek nincs meg az a tulajdonságuk, hogy a piszkorészeket vagy a papirosnak lehulló porát felveszik, mi által aztán a kép túlfinom redőiben a piszok kicsi pontalakokban erősen beleülepszik. E jelenségeknek rontó hatására egészen fölösleges rámutatnunk.

Az illusztráció-nyomásnál semmi szín alatt sem engedhető meg reggel a piszkos, megtisztítatlan hengerekkel való nyomás, miután a száradt festék a hengereken nagyon nehezen dörzsölődik széjjel és ennek az a tulajdonsága, hogy a nyomás fényét egészen elvesziti és főképp elősegíti az ívek felszakadását (Rupfen) a képnek sötét árnyalataiban, ezenfelül teljesen bepiszkolódnak, vagyis lehúzódnak az egymás fölé rakott ívek. Ezek oly jelenségek és vétkes mulasztások, melyek nem lehetnek összhangban ama kevés idővesztéssel, melyet a nyomásnak műbecsére és a tisztításra szándékozunk fordítani.

A leglényegesebb és multhatatlanul szükséges anyag az autotipia nyomásához a *festék*. A tisztaság, vonatkozólag a festék szétörzsölésére, rendkívül fontos és ezt mérlegelnünk is kell.

A fametszetnél a kidomborodó hatás a tárgynak természetében rejlő, míg ellenben az autotipiánál, annak jogsötétebb redőjében elmosódó hatást gyakorol, azért tanácsos — előrebocsátva, ha művészies kivitelű nyomást végezzünk — jóminőségű, teljes fedőképességű és fénylő festéket használni. De még tovább megyek. Ha lehet, inkább erősebb összetételekből készült minőségű festéket használjunk, mindenesetre csak abban a mértékben, a meddig az a finom szétörzsölésre igényt tarthat.

Feladatunk egyik sarkalatos pontját képezi még az, hogy mielőtt egy formát beemelünk, vagy abból levonatot készítünk, a beállított képnek magasságáról magunkat kellőleg tájékozunk. Szóval egyenkint meg kell vizsgálnunk azokat.

Szükséges, hogy a képnek alsó tere, vagyis alapzata egész terjedelmében vízszintesen álljon. Sok gépmesternek az a szokása, hogy ha a kép mozog, egyszerűen

kitölti a sarkokat is, csupán ezeket egyengeti, a többi üres tért pedig nem fődí el, nem számolva azzal, hogy a nyomóhenger egész súlyával nehezedik a képre és így nemcsak hogy előmozdítója lehet a kép nyomásközben való ide-oda mozgására, valamint a körülötte lévő szedés spíszelésére, hanem gyakran előáll az az eset is, hogy a kép ez által egész más helyzetbe jön és így már a nyomóhengeren lévő egyengetés munkája meddővé válik, mi által aztán újból kezdhethetjük a nyomóhengeren lévő egyengetést.

Ezt a munkát tehát — mely a képnek egyengetését (Egalisiren) illeti — a gépmesternek saját magának kell végeznie.

Menjünk tovább és nézzük, hogy milyen nyomóhenger-felhuzat felel meg leginkább az autotipia nyomásához.

Tekintve az erős nyomást, melyet az autotipia megkíván, a nyomóhengernek erős, ellentállóképes karton-papírosból kell áthúzza lennie, mert elejét kell venni amaz eshetőségnek, hogy a nyomás magát belevájhassa, vagy pedig az áthuzatot hátrafelé ne tolja; továbbá a nyomandó papiros minőségével, valamint annak mennyiségével is számolni kell, mert mindezeknek számításba kell jönni az áthuzat megválasztásánál. Ha a nyomásra szánt papiros puha és jól símitott (satinirt), úgy ajánlatos egy pamutszatinból szőtt vásznat a karton fölé húzni. Mégis több időt igényel az egyengetés, mintha az egyengetés fölé gyenge papirosívet húzunk.

Egy másik nyomóhenger-áthuzat, mely jobbra Dél-Németország és a Svájcban használatos, erős kartonból áll, mely csak elől lesz megragasztva és e fölé ismét öt-hat ív nyomópapíros jön. Az utolsó papiros-íveknek az a céljuk, hogy az áthuzatnak keménységét némiképp mérsékeljék, vagyis enyhítsék. Ez áthuzatnak felső ívét a gépnek üresen való keresztülhajtása után egy árral minden oldalon többször megszurkáljuk, a mikor azonban arra is kell ügyelnünk, hogy a kartonon a szúrások láthatók is legyenek. Nevezett ívet azután szétvágjuk és a kartonra erősítjük. Tehát a kartonon az összes egyengetések egymásra jönnek. Ennél a felhuzatnál az az időpazarlás, melyet a nedvesen áthúzott ívek okoznak, egészen elesik.

Maga az illusztráció-egyengetés három szakaszra oszlik: először az általános egyengetésre, másodsor a kivágás vagy úgynevezett erőegyengetésre (Kraftzurichtung), harmadszor a hiányos részeknek, hibáknak utánjavítására.

A gyakorlott gépmester első sorban is fősúlyt helyez az előegyengetésre. Mennél megfelelőbben állítja ezt elő, annál inkább jobb hatást ér el az erőegyengetésnél. Természetesen nem szabad csupán néhány papiros-folttal keresztülzárgulni az előegyengetésen. Ebben az esetben minden kivágás felragasztásánál kényszerítve van a gépmester először a nagyobb hibákat kiegyenlíteni és ennek következménye aztán az, hogy az erőegyengetés hatása részben veszendőbe megy.

Sokan az egyengetést lemez és fa között végzik, mely szintén nagy előnnyel jár. A hatás ennél az eljárásnál nagyon is szembetűnő.

Ebből az alkalomból szólok az autotipia faalapzatáról is. Lehetőleg kemény faalapzat előmozdítja és gyorsítja

a képnek egyengetését és a különben is majdnem elmaradhatatlan utánegyengetést nagyobb példányszámnál úgyszólván feleslegessé teszi.

A mindig kutató leleményes amerikaiak már jó ideje teljesen mellőzik a faalapzatokat és a helyett vasalapot használnak. Hogy a vasalapat az egyengetést lényegesen megkönnyíti és részben csökkenti, ez a gyakorlatban már ismeretes. Természetesen súlyt kell helyezni a vasalapatoknál arra, hogy az egyengetésnek sokkal gyengébb módon kell történnie, mint a faalapzatoknál, miután itt már magában véve nagyobb az ellentálló képesség, mint az utóbb említetténel.

Tudtommal nálunk a Hornyánszky-féle műintézet volt az első és a mai napig is az egyedüli, mely ezt a nem eléggé dicsérhető és célszerű eljárást intézetében meghonosította és vele az illusztráció-nyomás terén fényes sikert ért el, melyet részvénytnyomdáink csekély költséggel szintén beszerezhetnének, miután alig akarnak elég időt adni az illusztrációknak tisztességes nyomásához.

Mit is értünk tulajdonképp erőgyengetés alatt?

Egy képnél a következő nüánszokat különböztetjük meg: a mély árnyékot, 2–3 fokozatos félarányékot és a világos helyeket. Tehát a gépmestertől függ a különböző árnyékatokat egymástól értelmesen szétválasztani, kivágni és egymás fölé ragasztani.

Az autotopia egyengetésénél a főkélléke a sikernek a sima vágás és a részeknek pontos felragasztása. A kivágásokra jól enyvezett papírost használjunk, a legsötétebb helyekre azonban valamivel erősebb papírost is vehetünk, de mindig óvakodjunk az erőgyengetést túlerősre készíteni, miután ismeretes, hogy a túlerős nyomásnál a festék a képen elzúródik és az így készült nyomás mindig szürkének látszik, bármily szép fekete, vagy fedőképességű is a használt festék. A pontos felragasztásnak ellenőrzését legjobban egy simitatlan íven láthatjuk.

Ámde a jóhiszeműség az így elért nyomás tekintetében ne csábítsa el a gépmestert, hogy utána ne egyengessen. Sőt most van csak alkalma, hogy az egyes nüánszokat egymáshoz kösse és ilyenformán az egész képnek világos és festőies szép hatást adjon, hogy az illusztráció teljességében úgy jelenjék meg szemünk előtt, mintha minden egyes része kidomborodna.

A nyomás előtt mindig ügyeljünk arra, hogy a forma és hengerek tiszta állapotban legyenek és esetleg a kép mellett való szedés minél gyengébben jöjjön, hogy így a kép a szedés túlerős nyomása miatt ne szenvedjen.

Ajánlatos még, hogy a festék szabályozása lehetőleg már az egyengetés elkészítése alatt történjék, hogy így aztán a nyomás kezdetén körülbelül a festék is rendes állapotban legyen. Főszílyt pedig arra kell helyeznünk, hogy a kép a festék által ne legyen túlterhelve, mert ez csak az autotopia rovására lenne.

Azt hiszem, a mi szerény munkámat illeti, hogy eléggé világos magyarázatban adtam elő annak minden csinját-binját. Egyebekben pedig kérem a szives hallgatóságot elnézéssel lenni az iránt, ha netán munkámat gyengének tartaná. Nem mint tanító óhajtottam itt fellépni, csupán csak arra akartam szorítkozni, hogy azoknak, kik e téren még nem jártasak, némi útbaigazítással szolgáljak.

Spiegel Lipót.

Birálati jelentés

a *Grafikai Szemle* által, a táblázatos szedést tárgyaló szakcikkre hirdetett pályázatra beérkezett pályamunkákról.

Mikor a Grafikai Szemle, a Szakkör megbízásából, a táblázatos szedést tárgyaló szakcikkre pályázatot hirdetett, ezt azzal a tudattal tette és amaz interecziók vezették, hogy a megírandó cikk ne csak *kimerítő*, hanem *tanulságos* is legyen. Ez már azért is szükséges volt, mert a mostani generációnak édes-kevés alkalma van tanulóideje alatt a táblázatos szedés sokoldalúságát elsajátítani, és arra van utalva, hogy csak tanulóideje után foglalkozhassék ezzel. E mellett azonban rá van utalva arra is, hogy *teoreticze* szakkönyvekből is tanuljon egyet-mást. Így tehát okvetlenül megkívánatik, mikép a szakcikk olyaténkép legyen megírva, hogy az *felvilágosítson és tanítson*.

Irtak már a táblázatos szedésről eleget, sőt talán sokat is, de egyik dolgozat sem volt még úgy megírva, hogy az a táblázatos szedés minden aprólékoságával foglalkozott volna és egyúttal útbaigazítással szolgált volna azoknak, kiknek szükségök volt arra.

Ez okból tehát a pályázat egyik főfeltétele volt, hogy csakis irodalmi színvonalon álló és helyes technikai fejtegetéssel tárgyalt cikkeknek ítéli a díjat a bizottság.

Hogy a pályázat minő eredménnyel járt, arról az alábbiakban számolunk be.

Két munka pályázott, melyek közül az egyik a már meghosszabbított határidő alatt érkezett be. Az egyiknek jelígeje *»Szerény«*, a másiké *»Szerencse fel«*.

A szak- és irodalmi bizottság tagjaiból alakult zsüri egyenkint áttanulmányozta a két pályamunkát, mindenki külön megtette rá észrevételeit, melyeknek összegezése után a bizottság a következő egyöntetű határozatot hozta:

A mi a *»Szerény«* jelígejű pályamunkát illeti, úgy azt a bizottság — címének megfelelőleg — szerény és gyenge kísérletezésnek tartja, melynek szerzője — mellesleg mondva — még a magyar stílusztikában is gyöngé; a mi pedig a munka szakbeli értékét illeti, úgy arra nem szükséges sok szót vesztegetni, egyrészt azért, mert szerzője a hosszadalmas bevezetés után az olvasót nem tájékoztatja a táblázatos szedésről, sőt inkább elvezeti arról, továbbá példákat egyáltalán nem mutat be, a mi nélkül pedig a táblázatos szedés elméletét megérteni nem lehet.

A benne foglalt állítások és téves magyarázások pedig éppenséggel megfoghatatlanok. Hogy lehet például azt szabályul felállítani, hogy egy számlát, vagy más táblázatot körzet-léniával kerítsünk be minden oldalról, vagy pedig mit tartozik az a táblázatos szedéshez, hogy minő színnel legyen a harántvonal nyomva. Ez oly dolog, a mihez a táblázatszedőnek semmi köze.

Naiv a szerzőnek amaz állítása, hogy nem ajánlatos *többféle* léniát alkalmazni a rovatok elválasztására. Hát már miért ne volna ez ajánlatos? Hiszen akárhányszor célszerűségi és esztétikai szempontból föltétlenül szükséges a kövér vagy félkövér léniák közé szedett táblázatrész alovatait már csak megkülönböztetés okáért is kettősfinom léniákkal elválasztani!

Téves felfogás az is, hogy a táblázaton alul levő jegyzetek csak félpetittel, vagy félciceróval választan-

dók el a táblázattól. Hogy lehet ezt szabályul felállítani, mikor ennek semmi alapja sincsen. Az mindig attól függ, hogy a szedett oldal miképp megy ki. Tehe-tünk oda egész bátran cicerót, esetleg többet is.

Volna még egyéb megjegyezni valónk a »Szerény« jeligéjű pályamunka többi hibáira, de hát mutatóul elég ennyi is.

A »Szerencse fel« jeligéjű pályamunkát se tartja a bíráló bizottság olyannak, mint a minőnek kellene tulajdonképpen lennie.

A szerző nagyon sok helyütt *teves felfogásoknak* hódol és oly szabályokra oktat, a melyek merő ellentétben vannak a valósággal. A bemutatott példák pedig csak a legközönségesebb táblázatokra vonatkoznak, míg a komplikáltabb táblázatokon egyszerűen csak keresztülsíklík és nem tartotta szükségesnek ezeknél kissé figyelmesebben és gondosabban oktatni és magyarázni.

Hisz nemcsak a közönséges napló, vagy napi fizetési lajstromok és kimutatások szedéséből van alkotva a táblázatos szedés. Hol maradnak a takarékpénztári, könyvviteli és zárószámadási, valamint a különféle forgalmi és más táblázatok, a melyek szedésénél követtenek el leginkább baklövések. Ezeket kellett volna bővebben magyarázni és bemutatni, nem pedig például azt, hogy a deczimal-vonalak milyenek legyenek, vagy hogy a táblázat feje mily nagy lehet, mert ezt megszabni előre nem lehet; az egyrészt attól függ, hogy mennyi szöveg van a fejben, másrészt pedig a táblázat nagyságától függ, nem pedig a papirostól.

Üres szószaporítás továbbá benne a harántvonalas szedésről szóló hosszadalmas leírás. Hisz ennek néhány sor is elég lett volna. Az oszlopos szedés tárgyalása pedig nem tartozik szorosan a táblázatos szedéshez, mert táblázatos szedés alatt azt értjük, ha léniákkal dolgozunk, nem pedig statisztikai számokkal. Célirányosabb lett volna, ha a szerző ezt elhagyta volna és több gondot szentelt volna a tulajdonképeni tárgyra.

Összegezve az eredményt, a bizottság egyhangúlag oda nyilatkozott, hogy tekintve mindkét pályamunka hibáit és hiányait, a díjat egyiknek sem ítéli oda, sőt még csak dicséretre sem méltathatja.

Sajnos ugyan az eredmény, de legfőképp azért, hogy eme pályázatra, melyen méltán elvárta volna a bizottság a nagyobb érdeklődést, csak ketten vettek részt, e kettőnek azonban nem volt szerencséje abban, hogy sikeresen oldotta volna meg feladatát.

De azért a két pályázó ne veszítse el azáltal kedvét, hogy mindjárt az első alkalommal nem sikerült nekik elvinni a babért, gondoljanak arra, hogy minden kezdet nehéz.

A fentebb elmondottakból állana a bizottság jelentése a beérkezett pályamunkák elbírálásáról.

Ha talán szigorúak is voltunk bírálatunkban, mentse ezt az a körülmény, hogy a bizottság oly fontosnak tartotta a kitűzött pályázati tétel sikeres és szakszerű feldolgozását, hogy attól nem térhettünk volna el a nélkül, hogy működésünkhöz gáncs ne férközze.

Budapest, 1899. február hó 9-én.

A bíráló bizottság nevében:

Radnai Mihály,
előadó.

KÉRDÉSEK ÉS FELELETEK.

E rovatban bárki tehet röviden fogalmazott közérdekű szakkérdéseket, a melyre a feleletet mindig a következő számban, ugyanaz alatt a szám alatt adjuk, a mely szám alatt a kérdést tették. De nemcsak kérdéseknek, hanem az azokra vonatkozó feleleteknek is szivesen adunk helyet.

Kérdés.

2. Meg lehet-e csinálni egy három ívből álló füzetet, fűzve, borítékkal együtt 2000 példányban 96 forintért, ha a papír rizsmája 5 frt 50 kr., a borítékpapír hozzá 8 frt, az oldalak nagysága 24 × 40 cicero, cicero-betűkkel szedve?

Felelet.

1. Körleveleknél az aláírást csak akkor lehet verzálisból szedni: 1. ha a körlevél nem írásbetűkkel (Schreibschrift), vagy ha írógépbetűkből van szedve; 2. ha nem személynévből áll az aláírás, hanem valamely cégnek címéből. Írásbetűknél azonban mindig leghelyesebb az aláírásokat — különösen a személynévek aláírását — a szövegbetűkhöz hasonló fajtájú nagyobb törzsmagyságú és esetleg az ugyanahhoz a fajtához tartozó kiemelő betűkből szedni. Egészen határozott szabályt erre nézve nem lehet megállapítani, igen sokszor döntök a nyomda viszonyai és az aláírások minősége.

2. Valami fényes üzletet ezzel az árral bizony nem csinál a nyomdász; de azért veszteség nélkül elvállalhatja, sőt praktikus beosztás mellett némi szerény polgári hasznot is húzhat belőle.

VEGYESEK.

Mellékletünk. A Grafikai Szemle jelen számához mellékeljük a Képes Krónika ötödik lapjának hasonmását. Az egész kodex-lap élénk és mégis teljesen szolid színezése által tűnik ki és a mi érdemessé teszi e lapot arra, hogy szaktársainknak bemutassuk, az, hogy az egész *fametszvényről* van könyvnyomdai úton előállítva, teljesen hűen utánozva az eredeti kodex-lap színezését és kivitelét. Összesen 17 színben van nyomva és a nyomást egy Schelter és Giesecke-féle első számú Phönix tégelynyomású sajtón punktura nélkül végezték az Athenaeum irod. és nyomdai r. t. nyomdájában, melynek ez úton is köszönetet mondunk a valóban csinos és szép-kivitelű műmelléklet teljesen díjmentes előállításáért és átengedéseért.

Szakirodalmunk szaporodik. Ismét gazdagabb lett egy füzettel szakirodalmunk a napokban. Ugyanis megjelent a *Grócz Ernő* szaktársunk által három füzetre tervezett *A Betűszedés Kitéje* című szakmunka második füzeté. E füzet behatóan foglalkozik a táblázatos szedés mindenféle válfajával. Legelsőben is ismerteti a táblázatok fejének szedésmódjait, azután az oszlopos-szedést számos példával illusztrálva, nemkülönbönben a stégek és léniák alkalmazási módjait, a táblázatok kiszámítását és szedését, szintén több példával előtá. A táblázatos szedési módzatok ismertetése után a cím- és díszbetűk alakjainak beható tárgyalása és azok szabályainak leírása következik, majd a cím- és díszbetűk használati módjait ismerteti kellő példák- kal és szedésmintákkal előtá és egyszersmind a sorok beosztását is ugyanitt tárgyalja. Végül a matematikai szedéssel foglalkozik, szintén több példával tévén szemléltetővé a mondottakat. Ujra ajánljuk e közhasznú könyvecskét fiatal szedőnemzedékünk különös figyelmébe, mint oly munkát, mely a keretébe vont anyagot könnyed modorban és szép sikerrel nyújtja tanulni vágyó olvasóinak. Megérdemli a szerző a pártolást különben szélesebb körben is és kívánatos, hogy vállalkozása anyagilag is hasonló siker által legyen jutalmazva. — Szakirodalmunk e további haladásáról tanuskodik a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 361/1899. eln. sz. a. kiadott leírata is, a melylyel »A nyomdászok és magánhasználatra irta Ruzicska Gyula. Második, bővített kiadás. Kolozsvár, 1898. Ajtai K. Albert Magyar Polgár könyvnyomdájá« című művet a hivatalos bírálat alapján a könyvnyomtató iparostanulók számára segédkönyvvül engedélyezte s fölvette az engedélyezett ipariskolai tankönyvek jegyzékébe. A könyv eredménye annak a kezdeményezésnek, a melylyel a kolozsvári iparostanoncz-iskola igazgatósága 1896-ban az iskola keretében a nyomdászstanulók részére külön szakirányú osztályt létesített, s ebben *Ruzicska Gyula* szaktársat bizta meg az oktatás vezetésével.

A Magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők egyesülete f. hó 26-án tartja rendes évi közgyűlését a Vigadó éttermében. A napirend a folyó ügyek elintézésére szorítkozik.

A Magyarországi munkások rokkant- és nyugdíj-egylete április hó 2-án tartja évi közgyűlését. A kiadott jelentés szerint e közhasznú intézet a múlt 1898. évben is örvendetesen gyarapodott. Beiratkozott ez évben 2193 új tag; az év végén kitett a tagállomány 6736-ot. Az alapítóke 32.550 forinttal növekedett és 1898. december 31-én 78.478 forintból állott. Az alapító tagok közt ott találjuk a Franklin-társulatot is; viszont a Hamburger és Birkholz cég aránylagosan hozzájárul az alkalmazottai által fizetett illetékekhez, ezáltal összes személyzetét a nevezett egyletbe való beiratkozásra ösztönözte.

A Budapesti gépmesterek és nyomók köre évi jelentése szerint e kör 120 tagot számlál. Vagyona is szépen gyarapodott, a mennyiben a múlt évi 1894 frt 60 krral szemben 1898. végével 212 forint 74 kr-ra emelkedett, dacára a munkanélküli és rokkantság meghosszabbításának, illetve főlebemelésének. A kör évi közgyűlése e hó 19-ére van hirdetve.

A Könyvnyomdászok Szakköre idei közgyűlésének napján, f. hó 19-én *kedélyes estélyt* rendez a Kerepesi-út 56. sz. a. Metropolszálló helyiségeiben. Változatos és érdekes programról gondoskodott a kör fíradhatlan vigalmi bizottsága s így a siker biztosra vehető.

Az országos központi statisztikai hivatal igazgatósága az ezen hivatalhoz beküldendő köteles példányok beszolgáltatása tárgyában tájékoztató köriratot bocsátott ki, melyből a következőket veszszük át: Minthogy az 1897: XXXV. törvényczikk s ennek alapján a fentidézett miniszteri rendelet csak az írói művek beküldéséről szól: mellőzendők a falragaszok, színlapok, műsorok, gyászjelentések, érték- és hitelpapírok, vonalozott úrlapok és czimkék (étiquettes) és vignetták). A folyóiratokat külön minta szerint szerkesztett kimutatás feltüntetni nem szükséges. A beküldésre vonatkozólag különösen felkértek a nyomdaczég, hogy küldeményeit évnegyedenként két példányban kiállított kimutatás kíséretében szállítsa; a kimutatást megszakítás nélkül írott folyószámmal lássa el, mely folyószám magán a nyomtatványon is rajta álljon. Annak, hogy minő a nyomtatvány külalakja, hány ívből áll s a nyomda hány példányban állította elő, nem kell a kimutatásban előfordulni. A kimutatásokon feltüntetendő a beküldő nyomda neve s hogy a küldemény mely időszakra vonatkozik. El kell látni továbbá a kimutatást kelettel és névvel, esetleg a czég bélyegzőjének lenyomatával is. A becsomagolást illetőleg megjegyeztetik, hogy a küldemény nescsak átkötve, hanem a szállításra alkalmas módon úgy legyen összefoglalva, hogy abból se a kimutatás, se nyomtatvány ki ne eshessék. Különös gond fordítandó arra is, hogy hiánytalanul mindazok a művek beküldessenek, melyek a kimutatásban felsoroltatnak. A pótlólag beküldendő nyomtatványok hasonlóképen kettős kimutatás kíséretében szolgáltatandók be nevezett hivatalhoz.

Nyilvános hírlapolvasóterem. A múlt hetekben megnyitott a fővárosban az első nyilvános olvasó-terem, a hol bárki csekély öt krajczárért végigbongészheti a hazai és külföldi újságsajtó összes termékeit, talál ezenfelül lexikont, czimtárt és sok más hasznos olvasni valót. A nyugoti kulturvárosokban már mindenütt van ilyen nyilvános olvasóhelyiség. A teremben az olvasmányokon kívül harmincz föl-szerelt íróasztalt talál a látogató, a melyen elintézheti levelezését. Az olvasó-terem mellett, a hol ételt, italt árulni és játékok úzni tilos, általános tájékoztató intézet ad felvilágosítást minden társadalmi kérdéssről. A fővárosban ezért három krajczár, a vidékre hat krajczár válaszbélyegért küldenek feleletet. A vállalkozók a váczki-körúti 19. szám alatti ház első emeletén rendezték be első nyilvános olvasó-termeiket; nyitva áll reggeli 7 órától déli 12-ig s délután 1 órától este 9 óráig. Ajánljuk ez üdvös intézményt szaktársaink figyelmébe, mint szellemi továbbképzésüknek el nem vitatható előnyökkel járó eszközét.

Papír czímmal szaklapot indított *Landau József és Barta Lajos* a papír- és írószer-kereskedelem, könyvkötészet és rokonszakkák részére, mely minden hónap 15-én fog megjelenni. Programjában a kartársi összetartást, az egyetértést, a szakmabeli érdekek istápolásának szükségességét fejtegeti, s ez irányban a lap körül tömörülésre hívja fel az érdekelteket.

Meggyilkolt nyomdatulajdonos. Egy jobb sorsra érdemes szaktársunk életét oltotta ki egy elvetemedett gyilkos keze. *Pikó László* nyomdatulajdonos Besztercebányáról Kissenöbe akarta áttenni üzetét. A berendezést Csabáig vasuton szállította, onnan pedig kocsin akarta tovább vitetni; ő azonban a kocsikon továbbított nyomdáját a vasuton szándékozott követni. Csabán várnia kellett, hol az állomás közelében járt-kelt s a gyilkos e közben támadt áldozatára, megfojtotta s kirabolta. A gyilkos egy degradált tiszt-helyettes, ki tettét már be is vallotta.

Bécsben múlt február hó 22-én hunyt el *Poppelbaum Bernát*, a hasonnevű ismert betűöntő-czég feje, élete 60-ik évében.

A linotype egyre terjed *Németországban*. Eddig 93 ily szedőgép áll működésben a német birodalomban, hat Svájcban, három meg Ausztriában. Belgiumban és Németalföldön is kezd foglanni e félelmetes ellenség. *Bécsben* a szaktársak már megegyeztek főnökeikkel a gépszedés díjazása ügyében.

A lipcei bibliographisches Institut elnevezése alatt fennálló ismert nyomda- és kiadóvállalat *Szent-Pétervárot* nyomdát fog állítani, hogy a kiadásában megjelenő Meyer-féle nagy lexikont ottan orosz nyelven állíttathassa elő.

A képes levelezőlapok nagy elterjedését mi sem bizonyítja jobban, mint némely külföldi nyomdának e czikkben mint specialitásban való produktivitási képessége. Így a bécsi Schwidernoch czég körülbelül tíz év óta rengeteg ily kártyát állított elő; így Alsó-Ausztriáról 1000-en felülre, Felső-Ausztriáról 600-on, Stíriáról 800-on, Karintiáról 400-on, Tirol és Vorarlberg-ről 800-on, Salzburg-ról 200-on, Csehországról 1000-en, Morvaország és Sziléziáról 600-on, Galiczia és Bukovináról 500-on, Dalmácia, Tengeremellék és Isztriáról 300-on, Magyarországról 1000-en, Horvátország és Szlavóniáról 300-on, Bosznia és Hercegovináról 300-on felülre rugnak a képes kártyák mintái, melyekről számtalan millióban történtek a kiadásra került sokszorosítások.

Ötven évi hírlapstatisztika. *Ausztriában* 1848-ban összesen 396 hírlap és folyóirat jelent meg, múlt 1898. évben pedig 2268. Ezek következő nyelvekre osztoztak szét:

	1848-ban	1898-ban
Német volt	330	1445
Cseh	24	440
Lengyel	10	148
Rutén	3	30
Szlóven	4	38
Szerb-horvát	1	22
Olasz	17	78
Oláh	1	1
Más nyelvű	6	66

Tartalom és irány szerint volt:

	1848-ban	1898-ban
Politikai lap	284	625
Tudományos irányú	42	1205
Szépirodalmi	41	148
Vegyes tartalmú	29	290
Összesen	396	2268

Bikfalvi Falka Sámuel elhalálzásának idejére nézve a *Gr. Sz.* múlt februári füzetéhez mellékletképen csatolt *Ötven esztendő a magyarországi könyvnyomtatás közelmúltjából* című munkában még nem bírtam hiteles adattal; most azonban egy, munkám iránt jóindulatú érdeklődéssel viseltető helyről megküldték a Falkára vonatkozó, a *Tudományos Gyűjtemény* 1827-i évfolyamában megjelent nekrológot. Ime a tudósítás teljes szövege:

Budán, Boldogasszony hava (Január) 20-ik napján hirtelen való Guta-ütésben meghalt *Bikfalvi Falka Sámuel* úr a Kir. Magyar Universitas Typographiájának egyik nagyérdemű Tisztje és a betű anyagoknak (typorum matrices) metszője. Ő ezen szép mesterséget Bétsben tanulta, s ott az Akademia által remek munkájával jutalommal megkoronáztatott. Budán az Universitas Typographiája megbővítettén, jeles dítsérekkel ide rendeltetett, s az Intézetnek becsületét az által különösen emelte, hogy szebb formájú és tiszta készületű betűkkel meggazdagította, melyek az ő mesteri tehetségének örökös bizonyosságai lesznek. — Ő a Stereotip' első hírére, minekelőtte ide példái érkeztek volna, benne maga okoskodása és szorgalmatossága által, úgyyszólván eredeti példát mutatott; 's ezen nagy Intézetnek a különféle nyelvekre kiterjedő ágait, csak nem mind új, és szép betűkkel emelte. Különben egyenes lelkű, jámbor ember volt, és érdemelnél fogva mind azok előtt, kik a Szép Mesterségekbeli munkálkodást betűlni tudták, méltó tiszteletben tartott. — Élt 62 esztendeig, és Januárius hónap 22-én diszes halotti pompával eltemettetett. A test felett Tiszteletes Tudós Kleinmann úr, a Pesti Ref. Ecclesiának Német Prédikátora tartott jeles halotti beszédet. —

Midőn ezen érdemes férfiúnak haláláról szóló közelebbi adatokat ezennel közrebocsátom, azon megjegyzést fűzöm még hozzája, hogy úgy ezen, mint az ehhez hasonló pótlásokat és a netalán felmerülő egyéb természetű helyreigazításokat munkám bevégeztével függék-alakban fogom közzétenni.

Firtinger Károly.

A Könyvnyomdászok Szakkörének kilencedik (XVII.) évi jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

A múlt 1898. év eleje körünkre nézve örvendetes eseménnyel kezdődött. Ugyanis a kibocsátott taggyűjtő-íveken körülbelül kétszáz új tag jelentkezett felvételre. Hogy ebből hány maradt meg a kör kötelékében, azt a pénztáros úr mondhatja meg legjobban.

A lefolyt évben — sajnos — a rossz viszonyok következtében, tagjaink egy része ismételve nyomasztó viszonyok közé került s így a tagsági illetékek is nagyon lanyhán folytak be. Tekintetbe véve azonban a fenti körülményt, nem is jártunk el a nagyszámú hátralékban levő tagokkal szemben a kellő szigorral, ama reményben, hogy ezek lehetőleg igyekezni fognak az esedékes hátralékukat minél előbb rendezni.

Számolva a rossz viszonyokkal, a kör az idén sem fogott bele nagyobb anyagi áldozatot igénylő tervek kivételébe.

A szokásos szakköri táncmulatságot a lefolyt évben a VI—VII. kerületi kör dísztermében tartottuk meg február hó 26-án. E helyütt meg kell említenünk, hogy a mulatság díszes meghívóit a Hornyánszky-féle nyomda, a táncrendeket a Pesti Részvénynyomda és a belépőjegyeket az Athenaeum-nyomda vezetősége díjtalanul készítették el, melyért fogadják a kör őszinte köszönetét.

A nyári kirándulást a múlt évben Gödöllőn tartottuk meg, a tagok nagyszámú részvételével.

A mi szakmánk előmozdítására vonatkozik, úgy a kör tavaly is hirdetett két pályázatot. Az elsőt két hirdetésre, a másodikat a táblázatos szedés megírására. A hirdetés-pályázaton a két egyforma díjat *Buttkovszky Bertalan* és *Mitterszky József* szaktársak nyerték el. A táblázatos szedésre beérkezett pályamunkák elbírálása csak az idén történt meg, így tehát arról csak jövő évi jelentésünkben teszünk említést.

Tervbe vette a kör azt is, hogy a husvétii ünnepek alkalmával nyomtatvány-kiállítást rendez, de ennek előmunkálatai is átmentek a jelen évbe, tehát erről is majd máskor számolunk be.

E helyütt említjük fel, hogy az évi közgyűlés határozata folytán a szakirodalmi alapból kiharítottunk 500 koronát és ezt *Ács Mihály-alap* címen kezeljük tovább; ennek az 500 koronának kamataiból kétévenként pályázatot hirdet a választmány, felváltva egyszer szakcikkre és műszedésre.

Továbbá felemlítendőnek tartjuk még, hogy a legutóbbi szakcikk-pályázaton *Heller Ignác* úr az általa nyert pályadíj felét körünk szakirodalmi alapjának ajándékozta, mely nemes tettéért a kör jegyzőkönyvileg fejezte ki köszönetét.

A kör által évek óta tervbe vett *szakiskola* még most is csak vajudik. Ha hitelt lehet adni a különféle híreszteléseknek, úgy az — hallomás szerint — az idén ősszel mégis létesülni fog.

Hogy a társas érintkezést tagjaink között fentartsuk, kedélyes estélyek rendezését határozta el körünk. Az első kedélyes estélyt a múlt évben a közgyűlés alkalmával tartottuk meg a Belvárosi Társaskörben, a második pedig október hó 23-án a Metropol-szálló föld-

szinti termében, mely kedélyes esték pompásan sikerültek. Az esték változatos programjáról a vigalmi bizottság buzgó elnöke: *Gyöngyösi Sándor* gondoskodott, a kinek, valamint az estéken közreműködőknek, úgymint: *Tanay Irma*, *Durmits Annuska*, *Meilinger Margit* kisasszonyoknak, *Bozsik Istvánné* úrhölgynek, továbbá *László Dezső*, *Lebeda Ferencz*, *Salzer Jakab* és *Novák Károly* uraknak, valamint az *Ébredes Dalkörnek* is pompás nótáiért, e helyütt is szíves köszönetét nyilváníti a Szakkör.

A tavalyi évi közgyűlést márczius hó 20-án tartottuk meg a Belvárosi Társaskörben.

A választmány a lefolyt évben nyolcz ülést tartott, a kisebb ügyeket az elnökség maga intézte el.

Felolvasó-ülést csak kettőt tartottunk, a melyeken *Popper Dezső* és *Schultz János* szaktársak olvastak fel. Több esetben pedig a felolvasó-üléseket közbejött akadályok és részvétlenség folytán nem tarthattuk meg.

A havi ülések meghívóit a múlt évben is a *Gelléri és Székely czég* készítette díjtalanul, melyért hálás köszönetét fejezi ki Szakkörünk.

Két kiadványunk: a *Grafikai Szemle* és az *Évkönyv* most sem kerül a körnek anyagi áldozatába, mert mindkettőnek bevétele fedezi a kiadási költségeket.

Kedvezményes színházi jegyeket a múlt évben a Magyar Színház, Budai Szinkör és a Városligeti Szinkör igazgatóságától kaptunk. Továbbá a Képzőművészeti Társulattól is kaptunk mérsékelt jegyeket. Fogadják az illetők ezért köszönetünket.

Körünk ügyeit az elnökség vezetése alatt a tisztikar és választmány tőle telhetőleg sikeresen igyekezett elvégezni. Hogy ez mennyiben sikerült, arról a tagok tudomást nyerhettek minden havi ülésen. A mi az anyagi dolgokat illeti, arról a pénztáros úr jelentése szolgál felvilágosítással.

Egyébként a kör vezetősége elkövetett mindent, hogy felesleges költségekkel ne terhelje meg a kör pénztárát.

Ennyiből állana a mi jelentésünk az 1898. évről. Kérjük a tisztelt közgyűlést: szíveskedjék jelentésünket tudomásul venni, a választmánynak pedig a szokásos felmentvényt megadni méltóztatssék.

Budapest, 1899. márczius havában.

A titkár helyett:

Radnai Mihály, másodtitkár.

BÖLE JÓZSEF

Budapest
VIII., Vas-u. 7.
vagy
Stáhlly-utca 1.

Elvállal
mindennemű épület-
és
butorasztalómunkát.

Első magyar könyvnyomdai szakasztalos.

Javítások elfogadtnak és pontosan eszközöltetnek.

BEVÉTEL.

Pénztári kimutatás 1898. január 1-től december 31-ig.

KIADÁS.

<i>Áthozat 1897. december 31-ről</i>			944	61					
10 drb Hitelszöv. részj. à 5 frt			50	—	Multságok	489	30		
2 drb Gutenberg-részv. à 25 frt			50	—	Nyomdászamlák	72	30		
Gutenberg-szoboralap			63	80	Különfélék	78	—		
					Pénztáros tiszteletdíja	59	—		
<i>Tagsági járulékokban befolyt:</i>					Adományok	51	20		
Allamnyomda	11	70			Vegyes kiadások	65	71	815	51
Athenaeum	147	—			Kézpénz 1898. decz. 31-én			984	50
Budapesti Hirlap	20	70			10 drb Hitelszöv. részj. à 5 frt			50	—
Czettel és Deutsch	12	60			2 drb Gutenberg-részv. à 25 frt			50	—
Egyetemi nyomda	24	—			Gutenberg-szoboralap			87	80
Engel Zsigmond	7	50							
Európa	22	20			<i>Szakirodalmi alap:</i>				
Fővárosi nyomda	4	80			Ács Mihály-alapra	250	—		
Franklin	92	40			Grafikai Szemlére 1897. évf.	869	05		
Gelléri és Székely	5	10			1898-iki Évkönyv	649	42	1768	47
Hamburger és Birkholz	5	40			Kézpénz 1898. decz. 31-én			388	31
Hornyánszky	23	10			Függő követelés			221	—
Hungária	18	30							
Kálmán M. és Társa	6	30							
Kosmos	1	50							
Kunosy V. és Fia	2	70							
Légrády	62	80							
Löbl Dávid	3	90							
Markovits és Garai	9	90							
Márkus Samu	22	50							
Neuwald	7	50							
Országos Hirlap	7	80							
Pallas	84	65							
Pátria	22	20							
Pesti Lloyd	23	10							
Pesti részvénytynyomda	91	80							
Poldini	7	20							
Posner	13	50							
Postanyomda	12	—							
Pressburg	8	70							
Szent László	2	10							
Weissenberg	5	10							
Werbőczy	21	60							
Wodianer	11	70							
Pécsről	13	40							
Egyesektől	64	80							
	901	55							
10% a szakirodalmi alapra	90	15	811	40					
Január 26-iki multságán			44	—					
» 26-án Gutenberg-szobor- alap javára			24	—					
<i>Szakirodalmi alap:</i>									
Áthozat 1897. december 31-ről			546	38					
10% a főpénztártól			90	15					
Graf. Szemle bevétele 1897-ről			900	33					
Évkönyv 1898. évi bevétele	609	32							
» 1898. » függő köv.	38	—	647	32					
Vegyes bevétel (régí Évkönyv, színházjegy stb.)			10	60					
Függő követelés			183	—					
Összesen			4365	59	Összesen			4365	59

Harsányi János
ellenőr.

Rencsisovszky Ferenc
pénztáros.

Tagok névsora 1898. december 31-én.

A *-gal jelöltek pártoló tagok.

Tiszteletbeli tagok:	Csermák Ferenc	Hanna Károly	Láng F. Géza	Radnai Mihály	Szabó Mihály
Ács Mihály †	Cserr Ferenc	Harsányi János	László Dezső	Radnai Vilmos	Szalay Sándor
Bauer J. M. †	Csulovszky János	Hartmann Ferenc	László Vincze	Radosavljevic Vladimir	Szathmáry Ede I.
Falk Zsigmond lovag	Czéh Imre	Hegedüs Béla	Lehoczky Dezső	Relsz Béla	Szathmáry Ede II.
Firtinger Károly	Czutor Ede	Heinrich K. Henrik	Lerner Dezső	Rencsisovszky Ferenc	Szathmáry Kálmán
Gelléri Mihály		Heiszer Pál	Lövey Nándor*	Reppa Ferenc	Szentgyörgyi Kálmán
Hornyánszky Viktor	Dapsy Károly	Heller Ignác	Ligety Jenő	Riesz János	Szemján Károly
Imreh Sándor †	Darvas Adolf	Hellerschmidt Alajos	Lohr Antal	Rosengart Béla	Szép Mihály
Láng József	Deutsch Jenő	Herr János	Löw Alajos	Rothberger Miksa	Sziklay Sándor
Müller Ágoston	Deutsch Márton	Heverdle Károly	Löwy Samu		Szikora János
Pusztai Ferenc	Dörnyey Lajos	Hiller Károly	Loysch Dezső	Salamon József	Szőllőssy Mihály
Schwartz Sándor	Dragoner Mihály	Hirschkovitz Jónás	Ludmányi Károly	Sák Adolf	
Szabó Dezső	Dunay Ernő	Hirschler Ernő		Sándor József	Tauszig Sándor
Tanay József		Hochberger Miksa		Schäffer Lajos	Téri Sándor
	Feldmann Mór	Hódi József	Madarász János	Schelring Ferenc	Tichy Ákos
Rendes és pártoló tagok:	Feleki Ferenc	Hoffmann Antal II.	Major István	Schelken József	Tieff L. Sándor
	Fésüs József	Horváth Alajos	Martinecz Károly	Scheuthauer Antal	Tiringer Károly
	Fiedler Károly	Horváth Antal	Marton József	Schillinger Gyula	Trischler Antal
Adlmann János	Fischer Mór	Höflinger István	Mayer Adolf	Schimek Ferenc	Tomka Antal
Andor László	Fischhoff Henrik	Hönig Lajos	Mayer Ödön	Schindelek Ferenc	Török Antal
Augenfeld Miksa	Fodor Zsigmond		Mayer Rezső*	Schmetzky Gyula	Török János
	Franczia József	Ilauszky József	Mayr Károly	Schmidt István	Thuróczy Sándor
Baán Imre	Frank Lajos	Illuszky Béla	Mesterházy Sándor	Schmidt Mihály	
Balázs Károly	Fráter Dániel	Illés István	Mészáros Vilmos	Schneider Dezső	Uitz Kornél
Bálint L. Hugó	Frey Dávid		Mezei Jakab	Schnitzler Gyula	Ujváry Ferenc
Balogh Géza	Fried József	Janovits Ferenc	Münz Károly	Schönwälder Ferenc	
Balogh József	Fürst Ferenc	Járdai Sándor		Schopp János	Válfi Ferenc
Barcza József				Schorn István	Varga Dezső
Bauer Ferenc	Gaál László	Kallós Ede	Nagel János	Scholtz János	Vas Miksa
Bauer Lajos	Gardovszky Lipót	Karch Lipót	Neuwald Illés	Schuster Ágoston	Venkovits Károly
Baum Izidor	Gáspár Vilmos	Káhn Sándor	Novák László	Schwandner Lajos	Virág Ármin
Beke Zoltán	Gang Károly	Kästner Vincze	Nyerges Gusztáv	Schwartz Béla	Vizsnyai László
Benkő László	Gärtner Manó	Keller Antal	Nyul Dezső	Schwartz Ferenc I.	Vörös Vilmos
Bendtnér József	Geiger Vilmos	Kellner Albert		Schwartz Ferenc II.	Wagner Ferenc
Benes Sándor	Gelberger Mihály	Kertész Ernő	Pamuk Ferenc	Schwarz Mór	Wagner Géza
Berger Ármin	Gerő Jakab	Kiss István	Pavlovsky Alajos	Schwarz Sándor	Wagner Rezső
Berger Ernő	Gerbasich Ferenc	Kizsol László	Piller József	Schweiger Mór	Wandra Lajos
Bernáth Kálmán	Goldberger Ármin	Klein Tivadar	Plachy Lajos	Schwind Béla	Weber György*
Betzka Antal	Goldfinger Mór	Kohn Lipót	Plager Rezső	Simonovits Kornél	Weber István
Béró Nándor	Goldmann Vilmos	Kohn Sándor	M. Peötz Ignác	Singer V. Lajos	Weinberger Dezső
Birócz Döme	Görbics Zoltán	Kolumbán Ernő	Politzer Lázár	Skodnitz Jakab	Weisz Adolf II.
Biszon Lajos	Grócz Ernő	Koretzky János	Pollacsek József	Skuts Dénes	Weisz Zsigmond
Bódis István	Grósz Ferenc I.	Kornitzer Lajos	Pollák Adolf	Spielmann Ferenc	Weisz Samu II.
Borbély Gyula	Grósz Gyula	Kovács Géza	Pollák Arnold	Spiegel Lipót	Welsz János
Bressán Sándor	Grósz József II.	Kovács Gyula III.	Pollák Ignác	Spitz Adolf	Wenzel Gusztáv
Brett Miksa	Grünspán József	Kozel János	Poldini Ede	Spitzer Márk	Werth László
Breuer Miksa	Grünstein Mór	König Lipót	Prohászka József	Stalla Márton	Wilhelm Lipót
Bujnovszky Rezső	Gyöngyösi Sándor	K. Nagy Sándor	Pringyes Ferenc	Stenzel Károly	Wolf Antal
Busay Balázs	Gyurcsik János	Krammer Lipót	Puskás István	Strauch Alajos	Wonaszek Vilmos
Butkovszky Bertalan		Krausz Soma		Striska Samu	Wóznér Ignác
	Haaz Gyula	Krecsek Antal	Quittner Lipót	Svoboda István	Zachumenszky Géza
Chmelař Gyula	Hahn Mór	Kuhröber Rikárd	Quitow Károly	Szabó Géza	
Cseh Béla	Halmi Domokos	Kurtnecker Ferenc		Szabó László II.	Zwach Lajos

HIVATALOS RÉSZ.

Tisztelettel kérjük a t. házipénztáros urakat, hogy a tagsági díjak beszédésénél a lehető legnagyobb szigorú és buzgóságot fejtsek ki. (A ki két hónappal hátralékban van, az nem kap Grafikai Szemlét.) A beszédett tagdíjakat az üzletben alkalmazott összes szakköri tagok névjegyzékének kíséretében, tekintet nélkül arra, hogy fizettek-e vagy sem mindnyájan, küldjék direkte vagy postán, vagy pedig Wolf Antal egyleti küldönc útján Rencsisovszky Ferenc szakköri pénztárosához (VII., Kerepesi-út 54., IV. 17.) lehetőleg minden hó 12–15-ig.

Kedvezményes jegyek a Magyar Színházba. A Magyar Színház igazgatósága Körünk megkeresésére a következő, igen mérsékelt helyárakat engedélyezte:

I. Erkély 1 forintos helyet —.60 krért
I. » 80 kros » —.50 »

A jegyek vásár- és ünnepnapokon nem érvényesek.

Utalványokat (minden helyre külön, darabonként 2 krért) csakis a havi nyugta felmutatása mellett kaphatnak a Szakkör tagjai Rencsisovszky Ferencnél (VII., Kerepesi-út 54. sz., IV. em. 17.), Novitzky N. Lászlónál (anyaegylet) és Tichy Ákosnál (Részvényny.)

Nyilvános köszönet és nyugtázás.

A Szakkör által f. évi február 25-én rendezett táncestélyen a következők fizettek felül: Athenaeum igazgatósága, Péterfalvi papirgyár és Orsz. Közp. Községi nyomda r.-t. 3–3 frt, Böhm Béla és Mayer Rezső 2–2 frt, Kánitz C. és Galitzenstein H. 1–1 frt, és N. N. 50 kr, melyért fogadják az illetők ez úton is a Szakkör választmányának szíves köszönetét.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Hold-utca 7. sz.

Kiadótulajdonos: a Könyvnyomdászok Szakköre.

A lap papiroza Moiret F. Ödön papirnagykereskedéséből való.

Felölös szerkesztő Tanay József.

Főmunkatárs Firtinger Károly.

A legkülönfélébb czélszerű és divatos

Könyv- és czímbeütők
nagy választékot tart.

FISCHER ÉSMIKA
BUDAPEST
VI. ker., Révay-utca 6.

Betüöntöde * Tömöntöde

Folyton készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és álványokat, a leggyorsabban készítve és a legjobb minőségben kiállítva.

Ajánlja szabadalmazott
nyomdai vonalzó-berendezését
táblázatszedéshez. Egy oktáv-garnitúra 10 frt.

Eh által igen jutányos áron egész nyomdai berendezéseket.

Hogenforst A. gépgyára
* * * * * LIPCSÉBEN. * *

28 esztendő óta ↓ ↓
gépeket és munka- ↓ ↓
eszközöket állít elő ↓ ↓
a könyvnyomtatási ↓ ↓
szakma, tömöntés, ↓ ↓
galvánképelés s ↓ ↓
az ezekkel ↓ ↓ ↓ ↓
rokoniparágak ↓ ↓ ↓ ↓
számára. ↓ ↓ ↓ ↓

Készít: javított tégelynyomású sajtókat, henger- és tányéros festékezővel. Boston-sajtókat legújabb szerkezetben, önműködő festékezővel vagy a nélküli. Mindenféle perforáló gépeket 60 különböző szerkezetben és nagyságban.

Korrektura-levonó sajtókat.

Továbbá festékdörzsölő gépeket, kartonollókat, simítósajtókat, léniavágó-készülékeket, léniagyahukat, formazáró- és fazetta-stégeket, hengeranyag-olvasztó készülékeket, tömöntődék és galvanoplasztikai műhelyek teljes berendezését, stb. stb.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

K. I. úrnak Gyomán. Czikkét, nagy sajnálatunkra, tárgyalmaz miatt csak legközelebbi számunkban közölhetjük.

B. J. úrnak helyben. A Betűszedés Kátéja című szakmunka második füzeté már megjelent és igen melegen ajánljuk minden szakársunknak támogatásába.

Nyomdai üzletvezető, I. rendű szakerő, több évi gyakorlattal, az összes technikai és ezen ággal összefüggésben levő kereskedelmi és nyelvi ismeretekkel, megfelelő állást keres. A továbbiakra nézve sziveségből e lap szerkesztője nyujt felvilágosítást.

Kitüntetve a császári sas használati jogával.

Kitüntetések: Bécs, Berlin, Páris, Nürnberg, M. m. Frankfurt.

**Buchdruckerei-
Einrichtungen**
J. H. RUST & Co
WIEN
v. Griesgasse
10.

Szállít — hosszú időn át szerzett gyakorlati tapasztalatok alapján — a legrövidebb idő alatt **teljes könyvnyomdai berendezéseket** nagy és kisszabású üzletek részére, szép-vágású betűkkel, körzetekkel, mindenféle gépekkel és berendezéssel felszerelve. Nagy választék idegennyelvű betűkben.

Méllányos feltételek. — Szolid kivitel.

SCHÖNTAG GYULA

szakasztalos

BUDAPEST

VI., Váczi-körút
51. szám.

Kis antiqua-
szekrény 3 frt.

Nagy szekrény
4 frt.

*Arjegyzék ingyen
és bérmentve.*

A ZÁGRÁBI
PAPIRGYÁR-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
EGYEDULI MAGYARORSZÁGI ELÁRUSÍTÓJA.

MOIRET F. ÖDÖN

papirnagykereskedése ~ ~ ~
~ ~ ~ és gyári papirraktára

Budapest, V., Báthory-utcza 20.

Mindenféle író-, fogalmazó-, okmány-, nyomtató-,
illusztráció- s rajzpapírok raktára.

TELEFON 181.

Szines papírok Luxuspapírok

Lemezek és fénylemezek

Ítatóspapírok Kartonpapírok

Főraktár és iroda:

MÜLLER TESTVÉREK, Budapest, V., Súlyom-utcza 13.

Államilag kedvezményezett első magyar
KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKGYÁR.

KURZWEIL JÁNOS

47.004. és 53.406. számú
osztr.-magyar szabadalmak.

Telefon 56-64.

Gyár, iroda és raktár:
IX. ker., Márton-utcza 19. szám.

Készít legjobb minőségű illusztráció-, újság-,
mű-, díszmű- és mindenféle színes festékeket.

Patent gelatin henqeranyag.

Kitüntetések:

Temesvár 1891.
Philippopol 1892.
Országos Iparegyesület 1892.
Mill. kiállítás Budapest 1896.

ÉS TÁRSA BUDAPESTEN

SZEDŐSORZÓK

igazítható feszítővel, szabad. saját találmány.

Bronzok. * Kenczék. * Koromégetés.

Umido, könyvnyomdászoknak nélkülözhetetlen nedvesítő-szer
vezérképviselősege.

Könyv- és könyomdai
festékgyár.

WÜSTE F.

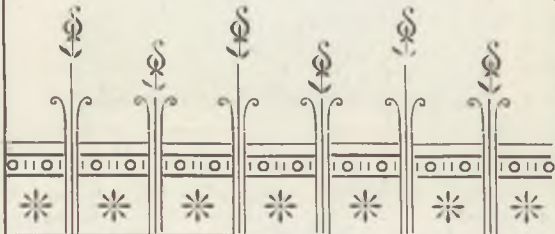
BUDAPEST

VI. ker., Király-utca 60. szám.

GYÁRT: könyv- és könyomdák részére való
fekete és színes, valamint réznyomáshoz szük-
séges mindennemű és színű festékeket.

Hengeranyag-gyár.

   Kéze-gyár.

Száraz Stereotipia.

Pár perc alatt

a készen szállított, száraz
stereotíp-pépnek a sze-
désre való egyszerű rápré-
selése által tetszésszerinti
mennyiségű, öntésre tel-
jesen kész kifogástalan
matricát nyerünk.

A matriczok szárítása
a szedésben levő üres-
ségek kitöltése, valamint
a lemezek kiszurásával
járó eddigi munka teljesen
elesik. Részletes utasítá-
sok, minták, árjegyzékek
kivánatra küldetnek.

Mindennemű teljes
tömöntődei felszere-
lések szállítása.

Erste österr.-ung.

Trocken- Stereotypie

Wien,
IV., Paniglgasse 17/a.

Könyv- és
ujság-
nyomdákban
nélkülöz-
hetetlen

Minden kulturállamban
szabadalmazva.

FRISCH FRIGYES

mechanikai műhely

BUDAPESTEN

V., Akadémia-utca 7. sz.

Különleges műhely a könyv-
és könyomdákban használatos
mindennemű gépek, úgymint:
körforgógépek, könyv- és
könyomdai gyorssajtók, té-
gelynyomású, fűző-, vágó-,
lyukasztó- és hasítógépek
javítása és átalakítására; el-
vállalja továbbá transzmisszió-
felszerelések, minden mechani-
kai üzembe vágó műhelyek át-
költöztetését, valamint minden
e szakba vágó munkálatok esz-
közlését.

Egyes gépek átalakításához ter-
vek díj nélkül készíttetnek.

Gázmotorok

javítása.

CS. ÉS KIR. SZAB.

HERMANETZI

PAPIRGYAR RAKTÁRA

Budapest

VI. ker., Gyár-utca 64.

Alapított 1829. évben.

Levél-, könyv-, karton-,
nyomda-, író-, rajz-,
horiték-, csomagoló-,
göngy-, itató-,
szűrle- és min-
dennemű meri-
tett nyomda-
papirok.

MÁSOLÓ-
SELYEM-
ÉS VIRÁG-
SELYEMPÁPIROK.

Merített író-, okmány-
és könyvpapirok.
PAPIRZACSKÓGYÁR.
Mindennemű lemezek stb.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE BUDAPESTEN.

Egyszerű gyorsajtók 2 vagy 4 festék-
dörzsölő hengerrel.

Kétszint nyomó gépek, 2 festékszer-
kezettel, 2 vagy 4 festékdörzsölő
hengerrel.

Tégelynyomású gyorsajtók.
Önműködő késkészülék-gépek.
Csomagoló- és simítóajtók.

Papírvágó- és papírfuró-gépek.
Aranyozó-, dombornyomású és ki-
vágó-sajtók.

Használt gyorsajtók
alaposan kijavítva és átalakítva jótállás
mellett jutányos árért eladóak.

Körforgású nyomógépek.

Ujságok, könyvek és illusztrált
művek egy- és többszínbeni
nyomására, tökéletesített
tölcsér- és körbenforgó kés-
hajtógató készülékkel.

Könyvnyomdai kéziasjtók.

Tömöntődei berendezések.

Könyvnyomdai gyorsajtók.

Transzmisszió-telepek.

Hungária akvizidensz-gyors-
sajtók.

Legnagyobb GYÁR

Pusztia-Magyarországban.

Hengeranyag.

Hengeröntés.

SCHIFF, SRPEK ÉS TSA

Budapest, VIII., József-uteza 17.

FESTÉKEK könyv-, kő-, pléh- és fénynyomású
ezélokra.

KÖZÖMBÖSÍTŐ FESTÉKEK

HÁROMSZÍNNYOMÁSHOZ.

Legfinomabb dísznyomat-, illusztrációnyomó
festékek, könyv- és újságfestékek.

Fluidicon, legjobb festék-
konzerváló szer,
a bőrösödést megakadályozza, a hengerre
száradt festéket feloldja.

Mindennemű kellékek könyv- és könyvnyomdák számára.

Törzsház: BÉCS.

Fiók: FLÓREN CZ.

Raktárak a képviselők a világ minden
fővárosában.

Gyári telefon 63-53.

Vezérképviselő:

KAUFMANN GYULA

Budapest, VIII., József-uteza 17. szám.

TELEFON 23-70.

Első magyar

Betüöntöde

Részvénytársaság

❖ ❖ ❖ Budapest, VI., Desseffy-utca 32.

Egész nyomdai berendezések jutányosan és gyorsan foganosítottatnak.

Olomzárgyártás
Mechanikai műhely
Rézléniagyártás
Tömöntöde
Galvanoplasztika
Bélyegzőmetszés

Folyton dús raktárt tart
 magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

könyv- és címzetűkben

továbbá

körzetek, rézléniák és kizárásokban.

A legkülönbélebb
 ékítmények és egyéb nyomdai felszerelvényekben.

!!! UJDONSAG !!!

EGYETEMES TABELLA-ALAPZAT
 CZETTEL ÉS BENDTNER
 SZABADALMA.

cecidit autem diem una uenadi
 causa illos precesse Quibus in deserto
 cum cerva occurrisset in paludes
 meotidas illam insequentes fugit
 ante eos Cumque ibi ante eos prae
 sus enatus dicitur requisitam
 in illo modo inuenire inuenit
 Venit ad patrem reuoluit ab
 ipso licentia impetrata cum iei
 omnibus paludes meotidas pro
 ammentis inueniens in traiecit
 morantur Regio quidam meotida
 parte parte est unna. Quam undi
 quod propter uadum unum pontus
 sero uallat fluuius currens her
 bis siluis piscibus uelutibus et let
 tus copiat Aditus illic diffi
 lis et exitus Paludes ergo
 meotidas athenites quinq[ue] an
 nis ibidem immobiliter p[er]manere

D Anno uero vi erinates in his
 lecto sine manibus in habnami p[er]
 manentes. uxores ac filios filiorum
 Seretia cum festam tunc colerent
 et coreas ducerent ad conuuium sim
 phonie. casu reperunt. Quos cum
 eorum rebus in paludes meotidas
 rapinis celeribus ducerent. Hec
 fuit prima proposita diluuium
 Attidit autem dule principis a
 lanonum in illo filio inter illos
 pueros. duas filias comprehendit
 quam unam hunorum aliam ma
 gior sibi sumptuerunt in uie Ex
 quibus mulieribus omnis huius
 hungari origine sumptuerunt.

Factum est autem cum diuiciis
 in paludibus meotidis h[ab]eret
 ingentem ualidissima crescere ce
 quia aduena in septem centis
 tis scriptum alina subtrahissima
 septimie regione explorata cum
 pueus et acmentis. ipsam partem
 am in traiecit p[er]manere Peg
 num igitur ipse dum adu[er]sus alplo
 zuros qui nunc proutent nun
 cupantur. in eo habitates iuene
 runt Quibus relictis et expulsi
 ac otulis usque hodie ipse regn[ant]
 in uitis uitis possidere dignos
 trinitur. Septima enim regio in Europa
 situm uet[er]e et extenditur uisus oriente
 ab uno latere ponto aquilonar[um] ab

- Nagy-Beeskerek**
Grcsits I.
Jokly Lipót.
Pleitiz Fer. Pál utóda (dr. Brajjer L. és Mayer R.).
- Nagy-Bittse**
Spiegel Samu.
- Nagy-Enyed**
Nagyenyedi könyvnyomda és papíráruhágyár r.-t.
- Nagy-Kanizsa**
Fischel Fülöp.
Gondos Ignác.
Krausz és Farkas.
Wajdics József.
Weisz L. és F.
- Nagy-Károly**
Novák és Verő.
Róth Károly.
Sarkadi Nagy Zsigmond.
- Nagy-Kikinda**
Kiadói nyomda. (tulajd.: Sedjakov Milán).
Milenkovits István.
Radák János.
- Nagy-Kőrös**
Bazsó Lajos.
Ottinger Kálmán.
- Nagylak**
Hubert Jenő.
- Nagy-Marton**
Gellis Henrik.
- Nagy-Mihály**
Landesmann B.
- Nagy-Rőcze**
Guttman Fülöp.
- Nagy-Surány**
Leuchter Sámuel.
- Nagy-Szalonta**
Reich Jakab.
- Nagy-Szeben**
Drotleff József.
Krafft W.
Reissenberger Adolf.
Tipografia r.-t.
Tipografia Archidiecezana.
- Nagy-Szent-Miklós**
Wiener Náthán.
- Nagy-Szombat**
Fiebig József.
Goldmann Miksa.
Horovitz Adolf.
Reisz Sarolta.
- Nagy-Szöllős**
Doktor István.
Zala Mór.
- Nagy-Tapolcsány**
Platzko Gyula.
- Nagyvárad**
Ifj. Berger Sámuel.
Déry és Boros.
Freund Lajos és Társa.
Helyfi László.
Hönig I.
Láng József.
Laszky Ármin.
Neumann Vilmos.
Pauker Dániel.
Rákos Vilmos utóda.
Sonnenfeld Adolf.
Szent László-nyomda r.-t.
- Námesztő**
Schein M.
- Német-Bogsán**
Zeier A. J.
- Német-Palánka**
Kristofek József.
- Nezsider**
Horváth I.
- Nyitra**
Huszár István.
Iritzter Zsigmond.
Neugebauer Nándor.
Reicheles Lipót.
- Nyiregyháza**
Jóba Elek.
Nagy Mór.
Piringer János (tulajdonos : Özv. Piringer Jánosné).
Szabolcsi Hírlap nyomdája (tulajd.: Székely Imre).
- Ó-Becse**
Gavansky M.
Löwy Lajos.
- Ó-Kanizsa**
Bruck P. Pál.
Schwartz A.
- Oravicza**
Kehrer C.
Wunder Károly.
- Orosháza**
Pless N.
Veres Lajos.
- Orsova**
Handl József.
Orsovai könyvny. r.-t.
- Ó-Széplak**
Nyitrávölgyi gazd. egyesület nyomdája.
- Paks**
Rosenbaum Miksa E.
- Pancsova**
Jovanovics Testvérek.
Kosanics N. Miklós.
Vig Er.
Wittigshlager Károly.
- Pankota**
Ifj. Bod József.
- Pápa**
Goldberg Gyula.
Nobel Ármin.
Ref. főisk. nyomda.
- Pécs**
Madarász Béla.
Pécsi irod. és könyvny. r.-t.
Tajzs József.
Wessely és Horváth.
- Pécska**
Ruber István.
- Perjámos**
Pirkmayer Alajos.
Sedjakov Milán.
- Petrozsény**
Figuli Antal.
- Pozsony:**
Alkalay Adolf.
Angermayer Károly.
Éder István.
Katholikus nyomda.
Preisak Győző.
Westungarischer Grenz-bote nyomdája.
Wigand K. F.
- Pöstyén**
Gipsz H.
- Predmér**
Links M. utóda : Rosen-zweig H.
- Putnok**
Gaertner Ignác.
- Rácskeve**
Kauders Ferencz.
- Resicza**
Eisler József.
Hungaria-könyvnyomda.
- Rimaszombat**
Györffy P. G.-né.
Lévai Izsó.
Náray I. A.
Rábelly Miklós.
- Rozsnó**
Kovács Mihály.
Sajóvidék nyomdája (tul.: Hermann I.).
- Rőzsahegy**
Salva Károly.
- Salgó-Tarján**
Ifj. Bogenglick Ignác.
Friedler Ármin.
Pollacsek József.
- Sárbogárd**
Spitzer Jakab.
- Sárvár**
Stranz János.
- S.-A.-Ujhely**
Hegyalja-könyvnyomda (tul.: Alexander Vilmos).
Landesmann M. és Társa.
Löwy Adolf.
Pannonia-nyomda (tul.: Jurcsó és Ocskay).
Zemplén-nyomda (tulajd.: Ehlert Gyula).
- Sárospatak**
Ev. ref. főiskola nyomdája (bérlet: Steinfeld Jenő).
- Segesvár**
Horeth Frigyes.
Jördens Testvérek.
- Selmeczbánya**
Joerges A. özv.
- Sepsi-Szent-György**
Jókai-nyomda r.-t.
- Siklós**
Harangozó József.
- Sopron**
Breiner E. és Fia.
Hungária-nyomda.
Reininger Ármin.
Romwalter Alfréd.
Röttig Gusztáv.
Török és Kremszner.
- Stájerlak**
Rose V.
- Símeg**
Horvát Gábor.
- Szabadka**
Bittermann József.
Krausz és Fischer.
Szabados Sándor.
Székely Simon.
Tomics Miklós.
- Szamos-Ujvár**
Auróra-nyomda (tulajd.: Todorán Endre).
Gör. kath. egyházmegyei nyomda.
- Szakolcza**
Neumann, Teszlik és Tsa.
- Szarvas**
Sámuel Adolf.
Szikes Antal.
- Szász-Régen**
Burghardt Rezső.
Sebesch Károly.
- Szász-Sebes**
Stegmann János.
- Szászváros**
Minerva-nyomda r.-t.
Schäser A.
- Szatmár**
Lítteczky Endre.
Morvai János.
Nagy Lajosné.
Pázmány-sajtó.
Weinberger Testvérek.
- Szeged**
Endrényi Imre.
Endrényi Lajos.
Engel Lajos.
Gönczi I. József.
Schulhof Károly.
Traub B. és Társa.
Várnay Lipót.
- Szeghalom**
Kovács Antal.
- Szegzárd**
Báter János.
Ujfalussy Lajos.
- Székelyhid**
Kohn Sámuel.
- Székely-Keresztúr**
Szabó Testvérek.
- Székelyudvarhely**
Becsek D. Fia.
Betegh Pál.
- Székesfehérvár**
Debreczeni Gyula.
Kaufmann F.
Márián Pál.
Singer E.
Számmer Imre.
Számmer Kálmán.
Székesfeh. és Vidéke ny.
- Szempcz**
Fischer Nátháné.
- Szentes**
Hollósy és Vajda.
Szentes és Vidéke nyomdája.
- Szent-Endre**
Schwarz I.
- Szent-Gotthárd**
Wellisch Béla.
- Szenicz**
Bezsó János és Társa.
- Szepes-Váralja**
Buzás Dénes.
- Szered**
Sternér Dávid.
- Szerencs**
Simon József.
- Szigetvár**
Corvina-nyomda.
Kozáry Ede.
- Szikszó**
Blank Simon.
- Szilágy-Somlyó**
Böloni Sándor.
- Szill-Hadad**
Fein Sámuel.
- Szolnok**
Bakos István.
Fuchs Lipót.
Jász-Nagykún-Szolnok-megyei Lapok nyomdája (tul.: Vezéry Ödön).
Wachs Pál.
- Szombathely**
Bertalanffy József.
Egyházmegyei könyvny.
Gábrriel Ágoston.
Seiler H. utóda: Zele és Breifeld.
- Tab**
Pfeifer Ignác.
- Tapolcza**
Löwy B.
- Tata**
Engländer és Társa.
Nobel Adolf.
- Temesvár**
Csanád-egyházmegyei nyomda.
Csendes J.
Délmagyarországi könyvnyomda.
Freund Gyula.
Mangold Sándor.
Posaune nyomdája.
Moravetz Gyula.
Stéger Ernő utóda.
Uhrmann Henrik.
Union-könyvnyomda (tul.: Ifj. Steiner Károly).
Veres Sámuel.
- Tisza-Füred**
Kohn Adolf.
- Tolna**
Weltmann Ignác.
- Tolna-Tamási**
Jeruzsálem Ede.
- Torda**
Berla Samu.
Harmath József (tulajd.: Özv. Harmath Józsefné).
- Torna**
Rosenblüth Simon.
- Török-Kanizsa**
Bruck P. Pál.
- Török-Szent-Miklós**
Rubinstein Sándor.
- Trencsén**
Gansel Lipót.
Skarnitzl X. Fr.
- Turóc-Szent-Márton**
Gasparik J.
Magyar nyomda (tulajd.: özv. Moskóczy Ferenczné).
Turócszentmártoni nyomda r.-t.
- Új-Arad**
Mayr Lajos.
- Újpest**
Fuchs Antal.
Salgó Testvérek.
- Új-Verbász**
Verbászi könyvnyomda (tulajd.: Boros György).
- Újvidék**
Fuchs Emil és Társa.
Hirschenhauser Benő.
Ivkovics György.
Miletics Szvetozár.
Popovics Testvérek.
- Ungvár**
Gellis Miksa.
Jäger Bertalan.
Lévai Mór.
Székely és Illés.
- Vác**
Kir. orsz. fegyintézet ny.
Kohn Mór.
Mayer Sándor.
- Vág-Ujhely**
Brück Samu.
Horovitz Adolf.
- Versecz**
Grcsits M.
Kehrer Lajos.
Kirchner Ernő.
Wetli és Veronits.
- Veszprém**
Egyházmegyei könyvny.
Köves és Boros.
Krausz A. Fia.
- Zala-Egerszeg**
Breisach Samu.
Özv. Tahy Rozália.
- Zenta**
Kabos Ármin.
Klenóczkyné Cs. A.
Schwartz Sándor.
Zentai Hírlap nyomdája.
- Zilah**
Seres Samu.
- Zólyom**
Ifj. Nádossy Gyula.
Seidl és Friedmann.
- Zombor**
Bittermann Nándor.
Oblát Károly.
- Zsombolya**
Wunder Rezső.
- Zsolna**
Áldori Manó.

Könyvnyomdák Horvát-Szlavonországban és Bosznia-Hercegovinában.

Horvát-Szlavonország.

Belovár

Fleischmann J.
Kolesar.

Bród (Száva m.)

Schulmann A.

Diakovár (Djakovo)

Bruck N.
Püspöki nyomda.

Eszék (Osijek)

Laubner Károly.
Pfeiffer Gyula.
Wortmann A.

Gospic

Zupan J.

Karlócza (Karlovit)

Szerb kolostornyomda

Károlyváros (Karlovac)

Hauptfeld Károly.

Kaproncza (Koprivnica)

Kostinéer K.

Kőrös (Križevci)

Neuberg Gusztáv.

Mitrovicza (Mitrovitz)

Horvát részvénynyomda.
Trumics Konstantin.

Ogulin

Pinter József

Petrinja

Benko Károly.

Pozsega

Klein Lipót.

Ruma

Wagner I.

Sid

Maukovic P.

Sušak

Küstenländ. Buchdruckerei.
Narodna tiskara.

Sziszek (Sisak)

Fantó A.
Junker F.
Čupak & Dujak.

Újgradiska (Gradiška nova)

Bauer Mór.

Varasd (Varazdin)

Platzer József.
Sliefler J. B.

Vinkovce

Gérba István.
Laubner Károly.

Virje

Draskovics J.
Ljubie.

Virovitica

Habianec F.

Vukovár

Freund N.
Sriemske Novine nyomdája

Zágráb (Zagreb)

Részvénynyomda
Bogović Fr.
Bruzina A.
Fischer Teréz.
Granitz Ignác.
Hühn Gyula.
Kurzmann J.
Kír. országos nyomda.
Kugli & Deutsch.
Prva hrvatska radnička
tiskara.

Rulic Ferencz.

Scholz Antal.
Szerb részvénynyomda.
Wittasek József (előbb
Albrecht).

Zengg (Senj)

Devčić J.
Hreljanović J.

Bosznia-Hercegovina.

Banjaluka

Wolf S.

Dolnja-Tuzla

Pissenberger Miklós.

Mosztár

Hrvatska dionička tiskara.
Pacher & Kisić.
Radović N.

Szerajevo

Bosn. Post. nyomdája
Buchwald B.
Kajon A. Dániel.
Országos nyomda.
Savić I. Risto.
Spindler & Löschner.

*** MEGJELENT

a m. kir. kereskedelmi minister által
támogatott
első magyar szakkönyv

A BETŰSZEDÉS

II. rész.

KÁTÉJA

Tartalma :

Előszó. — A táblázatok : A táblázatszedésről általában. Az oszlopos-szedés, A stégek és léniák alkalmazása. A vonalas táblázatok kiszámítása és sedése. — A cím- és díszbetűk : A cím- és díszbetűk alakja és szabályai A cím- és díszbetűk használati-ódjai és a sorok beosztása. — A matematika sedése — 5 $\frac{1}{4}$ 8 $\frac{0}{10}$ iv.

Számos példával és
sedésmintákkal.

Ára 50 kr.,
portóval 57 krajczár.

Szerkeszti és kiadja : **Grócz Ernő**, Eudapest, V., Hold-u. 7.

A II. rész árért kapható az I. rész is.

Megjelent

Magyar Nyomdászok Évkönyve

1899. évi tizennegyedik évfolyama.

Szerkeszti **Tichy Ákos**.

Kiadja a **Könyvnyomdászok
Szakköre**.

Az almanach az idén új alakban jelent meg. Ára szép kemény kötésben **70 kr.**, vidékre **77 kr.**, ajánlva **15 krajczárral** több.
Utánvételes küldésre szóló megrendeléseket nem fogadunk el.

Megrendelhető

a **Grafikai Szemle**
kiadóhivatalában

Budapest, V., Hold-utca 7.

Hirdetések felvételnek lapunk kiadóhivatalában.